

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001
„Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

GEOGRAFIJOS BENDROSIOS PROGRAMOS PROJEKTAS

Bendrosios programos projekto rengėjai:

*Lina Barauskienė, dr. Arūnas Bukantis, Šarūnas Gerulaitis, dr. Zigmantas Kairaitis, Angelė Pakamorienė,
dr. Laima Railienė, Asta Rutkienė, Rytas Šalna, Loreta Latvienė.*

Siūlymus teikė: LR Užsienio reikalų ministerija, organizacija „Anthropos“, Tarptautinė klimato švietimo komanda, Lietuvos Moksleivių sąjungos, Lietuvos Geografijos mokytojų asociacija.

Turinys

I SKYRIUS. Bendrosios nuostatos	3
II SKYRIUS. Tikslas ir uždaviniai	4
5. Geografijos dalyko tikslas.....	4
5.1. Pagrindinio ugdymo uždaviniai.....	4
5.2. Vidurinio ugdymo uždaviniai.....	4
III SKYRIUS. Kompetencijų ugdymas	5
6.1. Pažinimo kompetencija	5
6.2. Pilietinė kompetencija	5
6.3. Skaitmeninė kompetencija	5
6.4. Komunikavimo kompetencija	5
6.5. Kūrybiškumo kompetencija	6
6.6. Kultūrinė kompetencija	6
6.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija.....	6
IV SKYRIUS. Pasiekimų sritys ir pasiekimai	6
7. Geografijos programos pasiekimų sritys pagrindiniame ugdyme.....	6
8. Geografijos programos pasiekimų sritys viduriniame ugdyme	7
9. Mokinių pasiekimų raida	8
1. Geografinis pažinimas ir orientavimasis (A).....	8
V SKYRIUS. Mokymo (si) turinys.....	14
10. Mokymo(si) turinys. 6 klasė:.....	14
11. Mokymo(si) turinys. 7 klasė.....	15
12. Mokymo(si) turinys. 8 klasė.....	17
13. Mokymo(si) turinys. 9 ir I gimnazijos klasė	17
14. Mokymo(si) turinys. 10 ir II gimnazijos klasė	19
15. Praktikos ir tiriamieji darbai. Kiekvienoje klasėje privalomi du tyrieji darbai	20
16. Mokymo(si) turinys. III – IV gimnazijos klasės	20

VI SKYRIUS. Mokinų pasiekimų vertinimas	25
23. Pasiekimų vertinimas pagrindiniame ugdyme	26
25. Pasiekimų vertinimas viduriniame ugdyme	28
VII SKYRIUS. Mokinų pasiekimų lygių požymiai pagal pasiekimų sritis.....	30
28. Pasiekimų lygių požymiai. 6 klasė	30
29. Pasiekimų lygių požymiai. 7-8 klasės	33
30. Pasiekimų lygių požymiai. 9-10 ir I-II gimnazijos klasės.....	36
31. Pasiekimų lygių požymiai. III-IV gimnazijos klasės	40

Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų
29 priedas

GEOGRAFIJOS BENDROJI PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Geografijos dalykas ugdo mokinių nuostatas nukreiptas į žmonių tarpusavio solidarumą ir atjautą, pasaulio kultūrų dialogą ir tarptautinį bendradarbiavimą, toleranciją ir draugystę, norą konstruktyviai spręsti kylančias vietas bendruomenių, šalių, pasaulio problemas. Padeda ugdyti mokinių nusiteikimą ir gebėjimą kompetentingai naudotis geografijos žiniomis ir įgūdžiais asmeniniame, profesiniame ir visuomeniniame gyvenime.

2. Geografijos dalyko paskirtis – suteikti mokiniams pasaulio geografinio pažinimo pagrindus, grįstus pasaulio gamtos ir visuomenės vientisumu bei savitarpio priklausomybe, civilizacijų ir kultūrų erdvinėmis sąsajomis, jų raidos ir išlikimo sąlygomis.

3. Atsižvelgiant į mokinio patirtį, žinias ir gebėjimus, geografijos supratimo augimą, kiekvieno koncentro turinys nagrinėjamas lokaliaje, regiono ir globalioje geografinėje erdvėje. Mokytojas atsižvelgdamas į mokinių mokymosi pažangą, esamus mokinių pasiekimus, mokymosi galimybes ir poreikius numato, kad ugdymo procesas turi būti planuojamas lanksčiai, siūlomą tematiką gali išdėstyti kita tvarka. Mokytojas, atsižvelgdamas į mokinių galimybes ir derindamas su kitais mokytojais, gali savo nuožiūra papildyti mokymosi turinį savu, skirti jį medžiagos įtvirtinimui, kartojimui, gilesniam gebėjimų ugdymui ar geografiniams praktiniais ir tiriamaisiais darbais (15 punktas):

3.1. Pradinėje mokykloje Geografijos dalykas integruotas į Visuomeninio ugdymo programą pasiekimų srityje „Aplinka ir žmogus“. 5 klasėje geografija yra integruota į istorijos ir gamtos mokslų dalykų turinį. Savarankiškas ir privalomas geografijos pradedamas mokytį pagrindinėje mokykloje 6 klasėje.

3.2. 6 klasėje siekiama mokinius supažindinti su bendriausiais geografinio pažinimo bruožais, geografine erdve, ją sudarančiomis sudedamosiomis dalimis, bendriausiomis geografijos sąvokomis ir terminais. Plėtojant numatytas ugdomosios veiklos sritis, daugiausia dėmesio skiriama artimai aplinkai (kaimo, miesto, apskrities, etninės srities, Lietuvos) nagrinėti, kartu parodomas globalus pasaulio vaizdas. Geografinis ugdymas organizuojamas ne tik aiškinant ir nagrinėjant įvairią vaizdinę ir informacinę medžiagą klasėje, bet ir stebint bei tyrinėjant savo aplinką.

3.3. 7–8 klasėse toliau plėtojamos ugdomosios veiklos sritys. Tematika nagrinėjama lokaliu ir globaliu geografinės erdvės lygiu. Mokiniai supažindinami su pagrindiniais Žemės geografijos pažinimo etapais, bendriausiais mūsų planetos gamtos reiškiniais ir dėsningumais, žemynų, regionų ir šalių gamtos įvairove, ten gyvenančių žmonių gyvenamosios ir ūkinės veiklos ypatumais. Tuo norima parodyti gyvenamosios ir tolimųjų kraštų istorinės, gamtinės, socialinės, kultūrinės, ekonominės aplinkos įvairovę.

3.4. 9–10 (I-II gimnazijos) klasių medžiagoje toliau plėtojamos ankstesniuose centruose nagrinėtos ugdomosios veiklos sritys. Tematika daugiausia siejama su regioniniu geografinės erdvės lygmeniu, kaip pavyzdį imant Lietuvos, Europos ir kitus pasaulio regionus. Geografinio pažinimo ir gamtinės geografijos srities turinį sudaro Lietuvos ir Europos temos, o visuomeninės geografijos – Lietuvos, Europos ir pasaulio temos. Geografijos mokymas(is) apima šiuolaikinio pasaulio procesus, gamtines, socialines, ekonomines, kultūrinės sąveikas ir savitarpio priešingumo ryšius.

3.5. 11-12 (III-IV gimnazijos) klasių mokymosi turinyje plėtojama ir gilinama pagrindinio ugdymo metu nagrinėtas mokymosi turinio medžiagą. Dalykas grįstas tikslųjų, gamtos, socialinių ir humanitarinių mokslų jungtimi, kuris, pasitelkęs kiekybinius ir kokybinius metodus, nagrinėja gamtos ir visuomenės erdvines struktūras bei siejančius žmonių ryšius su pasauliu, vieta ir aplinka ir, greta kitų mokomųjų dalykų, ugdo asmens tapatybės ir savivertės jausmą, pilietinę poziciją, kūrybinio ir kritinio mąstymo įgūdžius. Geografijos vidurinio ugdymo bendroji programa skirta pedagogams, kurie jau moko arba rengiasi mokytį geografijos 11–12 klasėse (III–IV gimnazinėse klasėse), mokymo priemonių rengėjams, aukštųjų mokyklų geografijos dėstytojams.

4. Geografijos bendrąją programą sudaro: ugdymo tikslas ir uždaviniai, dalyku ugdomų kompetencijų raiškos aprašas, pasiekimų sričių ir pasiekimų raidos aprašai, dalyko mokymo(si) turinys, pasiekimų lygių požymių aprašai ir pasiekimų vertinimas. Geografijos programoje išskirtos keturios pasiekimų sritys pagrindinėje mokykloje: orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje, gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas, pasaulio geografijos pažinimas, geografinių tyrimų gebėjimas ir keturios pasiekimų sritys vidurinėje mokykloje: geografinis pažinimas ir orientavimasis, geografinių procesų ir reiškinių analizė, globalinių iššūkių žmonijai analizė, geografiniai tyrimai. Kiekvienam koncentru numatyti konkretūs kiekvienos srities pasiekimai, suformuluoti atsižvelgiant į vaiko raidos ypatumus ir įgytą patirtį. Skiriasi pasiekimų sričių apimtys. Programoje aprašyti mokinių pasiekimai suprantami kaip žinių ir supratimo, gebėjimų ir nuostatų visuma. Tikimasi, kad jie bus pasiekti baigiant ugdymo programą. Kiekvienos pasiekimų srities pasiekimų raida atskleidžiama dvejuose ugdymo centruose (5–6 klasės, 7–8 klasės, 9–10 ir I–II gimnazijos klasės ir III–IV gimnazijos klasės). Programoje pateikiami skirtingiems mokinių amžiaus tarpsniams numatyti pasiekimai – mokymosi rezultatai. Mokymo(si) turinys nusako kontekstus, kuriuose ugdomi mokinių pasiekimai ir mokymo(si) kontekstų pasirinkimo galimybes laipsniškam žinių ir supratimo įgijimui, gebėjimų ir vertybinių nuostatų ugdymui. Pasiekimai aprašomi keturiais pasiekimų lygiais: slenkstinis (I), patenkinamas (II), pagrindinis (III) ir aukštesnysis (IV). Kiekvienas pasiekimo lygio požymis nurodo mokinio rodomus rezultatus. Aprašomos svarbiausios į(si)vertinimui reikšmingos įgytos žinios ir supratimas, išugdyti gebėjimai ir vertybinės nuostatos.

II SKYRIUS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

5. Geografijos dalyko tikslas – ugdyti mokinių orientavimąsi geografinėje erdvėje, geografinį pasaulėvaizdį ir kintančio pasaulio sampratą, grįstą gamtos, socialinių ir humanitarinių mokslų žiniomis, jų sąryšingumu bei šiuolaikinėmis tyrimų technologijomis ir jų rezultatais, kaip sąlyga susikurti vientisą pasaulio sampratą ir vaizdinį, formuoti darnaus vystymosi ir pagarbos skirtingoms kultūroms nuostatas, kompetentingai ir atsakingai dalyvauti visuomenės gyvenime.

5.1. Pagrindinio ugdymo uždaviniai. Siekdami geografijos ugdymo tikslo mokiniai:

5.1.1. augina savyje prigimtinių smalsumą, vaizduotę ir norą pažinti pasaulį;

5.1.2. orientuojasi gamtinėje ir visuomeninėje aplinkoje, naudoja kartografijos kūrinius ir geografinės informacijos sistemas (GIS), kaip patikimus informacinius šaltinius;

5.1.3. domisi ir gilina erdvinį supratimą apie savo gyvenamą vietą, Lietuvą, Europą ir pasaulį nuo lokalaus iki globalaus lygmens;

5.1.4. renka ir analizuoja įvairiuose informaciniuose šaltiniuose pateiktą geografinę informaciją, ją kritiškai vertina ir įvairiais būdais pateikia;

5.1.5. vartuoja geografijos sąvokas ir vietovardžius, taiko įgytas geografijos žinias ir gebėjimus;

5.1.6. laikosi kasdieniame gyvenime darnaus vystymosi principų, prisiima asmeninę atsakomybę;

5.1.7. parodo pagarbą pasaulio kultūroms ir žmonių gyvenimui;

5.1.8. naudoja įvairius kūrybos būdus ir priemones geografiniams tyrimams bei pateikia duomenimis grįstas išvadas;

5.1.9. pasirengia būti atsakingais ir aktyviais piliečiais, galinčiais prisidėti prie ekologiškai ir ekonomiškai darnaus, socialiai teisingo pasaulio kūrimo.

5.2. Vidurinio ugdymo uždaviniai. Siekdami geografijos ugdymo tikslo mokiniai:

5.2.1. analizuoja ir vertina gamtos dėsningumą bei reiškinius, nurodo jų pasiskirstymą bei įtaką geografinės erdvės formavimuisi;

5.2.2. analizuoja ir kritiškai vertina Lietuvos, Europos ir pasaulio socialinio, kultūrinio, ekonominio ir politinio gyvenimo įvykius bei pokyčius;

5.2.3. įvardina lokalinių, regioninių ir globalinių problemų atsiradimo priežastis, raidą bei siūlo tinkamus sprendimo būdus, motyvuotai reikia savo nuomonę aiškinant jas;

5.2.4. lygina pasaulio valstybes ir regionus gamtiniu, visuomeniniu ir geopolitiniu aspektu;

5.2.5. diskutuoja geografinėmis temomis, teisingai vartoja geografijos sąvokas;

5.2.6. taiko praktinio ir kūrybinio darbo gebėjimus bei formuoja geografinių objektų vaizdinius;

5.2.7. grindžia savo veiklą įvairiose gyvenimo srityse darnaus vystymosi principais, humanizmo ir demokratijos vertybėmis, savitarpio supratimu;

5.2.8. domisi moderniosiomis technologijomis, Lietuvos ir Europos Sąjungos prioritetinėmis mokslo kryptimis, susipažįsta su profesijomis, kurioms reikia geografijos žinių ir gebėjimų;

5.2.9. pasirengti studijoms aukštojoje mokykloje ir mokymuisi visą gyvenimą.

III SKYRIUS KOMPETENCIJŲ UGDYMAS

6. Įgyvendinant Geografijos dalyko bendrąją programą ugdomos šios kompetencijos: pažinimo, pilietiškumo, skaitmeninė, komunikavimo, kūrybiškumo, kultūrinė, socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos. Jos pateiktos pagal kompetencijos ugdymo intensyvumą Geografijos dalyku:

6.1. Pažinimo kompetencija. Siekiama, kad mokiniai įgytų geografijos žinias ir supratimą atskleidžiant pasaulio gamtos ir visuomenės vientisumą, erdvines struktūras ir mąstymą, gamtos ir visuomenės savitarpio priklausomybę, jų raidos bei išlikimo klausimus. Kryptingai ugdomas gilus supratimas apie supantį pasaulį remiantis jau turima patirtimi, skatinami ją tyrinėti, ugdomi kritinio mąstymo bei problemų sprendimo gebėjimai. Gilus mokymasis pasiekiamas, kai mokiniams sudaromos galimybės ne tik gerai suprasti geografijos turinyje apibrėžtas dalykines (faktines), tarpdalykines, procedūrinės ir epistemines žinias, bet ir mokoma jas taikyti naujose ar sudėtingesnėse situacijose. Aktyviomis geografijos veiklomis mokiniai skatinami tinkamai vartoti geografijos sąvokas ir vietovardžius, taikyti įgytas geografijos žinias ir gebėjimus. Problemų sprendimas ir refleksija – aprašomi mokinių gebėjimai analizuoti ir kritiškai vertinti skirtinguose informacijos šaltiniuose (diagramos, kreivės, schemas, statistiniai duomenys) rastą informaciją apie įvairius gamtos ir visuomenės įvykius, reiškinius ir procesus, pasirinkti tinkamas strategijas, generuoti ir vertinti reikšmingas kūrybines idėjas, kurti produktus, reflektuoti savo mokymąsi ir padarytą pažangą.

6.2. Pilietinė kompetencija. Ugdant asmens vertybines nuostatas skatinamas solidarumas, rezultatyvus kultūrų dialogas ir tarptautinis bendradarbiavimas, kuris padeda plėtoti įvairių tautų, religinių bendruomenių tarpusavio supratimą, toleranciją ir draugystę, norą konstruktyviai spręsti kylančias vietas bendruomenių, šalių, pasaulio problemas. Puoselėjamas mokinių nusiteikimas ir gebėjimas kompetentingai naudotis geografijos žiniomis ir įgūdžiais asmeniniame ir visuomeniniame gyvenime, todėl sudaromos sąlygos mokiniams aktyviai veikti, ugdytis gebėjimus analizuoti socialinę, politinę ir kultūrinę tikrovę, konstruktyviai spręsti problemas, konfliktus. Mokiniai skatinami: svarstyti tapatybės klausimus, pavyzdžius, aktyvaus piliečio vaidmens bendruomenėje ir mokinio savijautos mokykloje; aptarti vaiko, prigimtines žmogaus teises, modeliuoti įvairius jų gynimo atvejus, nagrinėti poelgius konstitucinių ir įstatyminių teisių ir pareigų požiūriu; svarstyti demokratinius problemų sprendimo būdus (dialogas, diskusija, derybos, debatai). Vertina problemas, kylančias dėl socialinės visuomenės nelygybės, klimato kaitos. Inicijuoja ir / ar dalyvauja socialinėse, ekologinės aplinkos stiprinimo iniciatyvose. Aktyviomis geografijos veiklomis mokiniai skatinami dalyvauti pilietinės visuomenės gyvenime, tausoti gamtinę aplinką ir savo veiklą grįsti darnaus vystymosi principais. Argumentuotai paaiškina, kodėl svarbus toks pilietinis veikimas. Save suvokia kaip demokratinės visuomenės kūrimo subjektą.

6.3. Skaitmeninė kompetencija. Siekiama, kad mokiniai įgytų gebėjimą pažinti ir įvaldyti skaitmenines technologijas, kritiškai ir atsakingai naudotųsi jomis mokantis, dirbant ir dalyvaujant visuomenės gyvenime. Mokiniai mokomi sumaniai naudotis skaitmeninėmis priemonėmis siekiant veiksmingo ir konstruktyvaus mokymosi, spręsti problemas, dalyvauti bendruomenių veiklose. Ugdomas informacijos apdorojimo procesų suvokimas, jų svarba, esminis skaitmeninių paslaugų, taikymo, plėtros principų, intelektinės veiklos formalizavimo ir automatizavimo kryptis. Mokiniai puoselėja savo informacinę vertybių kultūrą, atranda savyje kūrybinių galių sumaniai valdyti skaitmenines technologijas (įskaitant ir GIS) ir sistemingai ugdytis, įsitraukti į įvairias inžinerines veiklas. Mokiniai skatinami bendrauti ir bendradarbiauti ir moderniomis priemonėmis spręsti problemas. Ugdoma skaitmeninio turinio kūrimo (įskaitant intelektinės nuosavybės klausimus), saugumo (įskaitant skaitmeninę gerovę), kritinio mąstymo ir vertybinių nuostatų visuma.

6.4. Komunikavimo kompetencija. Geografinis komunikavimas – aprašomi mokinių gebėjimai atsirinkti, suprasti, kurti ir perduoti informaciją naudojant geografijos sąvokas, terminus, simbolius,

tinkamai juos vartoti ir komunikuoti geografijos klausimais. Mokiniai mokomi skaityti, kurti ir perduoti įvairaus pobūdžio geografinę informaciją, ją suprasti ir pateikti įvairiomis formomis atsižvelgiant į tikslą, adresatą ir situaciją, etiškai naudojantis verbalinėmis ir neverbalinėmis priemonėmis bei technologijomis. Mokiniai mokomi per įvairias geografijos veiklas ir užduotis tikslingai ieškoti ir rasti reikiamą informaciją; analizuoti įvairius šaltinius (spausdintus, vaizdo, garso, elektroninius); naudotis virtualiomis mokymosi aplinkomis, grafinėmis programomis; kritiškai vertinti turimą informaciją; pasirinkti tiek informacijos, kiek jos reikia. Mokiniai kuria bei tikslingai naudoja komunikavimo kanalus ir priemones. Tikslingai taiko komunikavimo strategijas ir kuria komunikavimo aplinką. Analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina pranešimo patikimumą, remiasi įvairiais šaltiniais. Komunikavimas reiškiasi nuolat, todėl geografijos pamokose skatinama atrasti ir pažinti save ir pasaulį, bendrauti būnant su kitais, išreikšti save ir kuriant, suvokiant žmogaus ir gamtos kurinius, perimant bendrąsias žmogiškas vertybes ir pačiam jas kurti. Labai svarbu ugdyti tinkamą geografijos sąvokų ir vietovardžių vartojimą.

6.5. Kūrybiškumo kompetencija. Kryptingai siūlomomis įvairiomis geografinėmis veiklomis padedama mokiniui suvokti kūrybinės veiklos proceso etapus ir drauge sudarant galimybes pasireikšti jo spontaniškumui, iniciatyvumui, atvirumui idėjoms, skleisti kūrybinei laisvei, individualumui ir savarankiškumu, taip ugdomi kūrybinio mąstymo komponentai (divergentinis mąstymas). Identifikuoja kūrybines problemas skirtinguose socialiniuose, kultūriniuose ir kituose kontekstuose. Tam tiktu geografijos tyrimo, geografinio samprotavimo, gilesniam mąstymui būdingos veiklos, kai tenka mąstyti ilgesnį laiką, įvertinti daugiau aplinkybių ir sąlygų, generuoti ir apmąstyti daugiau idėjų, ieškoti originalių sprendimų (pvz., esė, koliažas, sceninė vaidyba). Savarankiškai kelia klausimus, kurie padeda kritiškai vertinti kompleksines problemas. Renka ir kritiškai analizuoja kūrybai reikalingą informaciją pagal kelis kriterijus (pvz., patikimumo, autentiškumo, pagrįstumo, tinkamumo, šališkumo). Kūrybinė patirtis įgyjama praktinėje ir pažintinėje veikloje, todėl siekiama, kad mokiniai atkakliai ir susitelkę įgyvendintų savo sumanymus, nebijo klysti ir pradėti iš naujo, nebijo rizikuoti ir būtų atviri dalintis žinioms, naujoms idėjoms ir iššūkiams. Nuolat argumentuojantys ir reflektuojantys savo idėjas, sukurtus sprendimus. Kelia kūrybos prasmės bei asmeninio vertingumo ir galimo vertingumo aplinkiniams klausimus. Etiškai veikia kurdamas vienas ar kartu su kitais.

6.6. Kultūrinė kompetencija. Ugdomas požiūris į geografiją, kaip į reikšmingą gamtos ir visuomenės tarpusavio ryšį ir sąveiką artimoje ir globalioje aplinkoje. Mokiniai mokomi apibūdinti skirtingų kultūrų ir subkultūrų sąsajas ir skirtumus, orientuotis kultūrinėje erdvėje, supažindinami su svarbiausiais kultūros paveldo ir etninės kultūros objektais, kultūros reiškiniiais, kultūros kūrėjais, kultūriniais skirtumais ir panašumais, mokosi suprasti šiuolaikinės kultūros raidos tendencijas, savo tautos, šalies, Europos ir pasaulio kultūros prasmę, vertę ir tarpusavio ryšius. Požiūris į geografiją, kaip kultūros dalį, ugdomas mokiniams susipažįstant su ryškių istorinių asmenybių indėliu į geografijos mokslo vystymąsi, ugdamas estetinį skonį, kritiškai vertinant stereotipus. Siekiama, kad mokiniai suprastų kūrybinių industrijų svarbą ekonomikai, gebėtų pagarbiai ir tolerantiškai bendrauti su kitų kultūrų atstovais ir spręstų tarpkultūrinio bendravimo problemas. Pagrindžia, argumentuoja ir kritiškai vertina įvairių kultūrinių reiškinių, subkultūrų poveikį šalies, Europos ir pasaulio kultūros raidai. Priima įvairialypės kultūrinės bendruomenės iššūkius, pagrindžia kultūrinio tarpininkavimo vaidmenį, moka gyventi ir kurti kartu su kitų kultūrų atstovais.

6.7. Socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija. Taikydami geografijos mokymosi patirtį įvairiose veiklose, mokiniai ugdomi atkaklumą ir pasitikėjimą savo jėgomis jiems aktualiuose ir prasminguose kontekstuose. Mokiniai skatinami priimti atsakingus sprendimus ir įsitraukti į prasmingą veikimą įvairiame socialiniame ir kultūriniame kontekste. Siekiama, kad mokiniai pasitikėtų savimi, siektų tobulėti, gerbtų įvairias nuomones, sėkmingai bendrautų ir bendradarbiautų, taip pat skatinami dalyvauti kuriant bendruomenės, visuomenės gerovę.

IV SKYRIUS PASIEKIMŲ SRITYS IR PASIEKIMAI

7. Geografijos programos pasiekimų sritys pagrindiniame ugdyme:

7.1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje (A). Šios srities pasiekimai:

7.1.1. Orientavimasis erdvėje (A1). Apima gebėjimą orientuotis geografinėje (gamtinėje ir antropogeninėje) erdvėje ir konkrečioje vietoje.

7.1.2. Orientavimasis kartografiniuose kūriniuose (A2). Apima gebėjimą orientuotis vietovės planuose ir žemėlapiuose, įvardinant ar nusakant (apibūdinant) juose pavaizduotą gamtinių ir visuomeninių objektų, procesų ir reiškinių informaciją.

7.1.3. Geografinės padėties nustatymas (A3). Apima gebėjimą tiksliai nustatyti vietos (objekto) geografines koordinates žemėlapyje ir gaublyje, apibūdinti objekto ar teritorijos geografinę padėtį (gamtinę, ekonominę, geopolitinę).

7.2. Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas (B). Šios srities pasiekimai:

7.2.1. Gamtinių sistemų (sferų) nagrinėjimas (B1). Apima gebėjimą apibūdinti ir analizuoti mūsų planetos gamtinius reiškinius ir procesus, keičiančius Žemės gamtinę ir antropogeninę aplinką.

7.2.2. Visuomeninių sistemų nagrinėjimas (B2). Apima gebėjimą apibūdinti ir analizuoti gyventojus, jų sudėtį, kaitą, pasiskirstymą, urbanizacijos procesus; tautų ir kultūrų įvairovę; ekonominės veiklos sritis; globalizacijos procesus.

7.2.3. Gamtinių ir visuomeninių sistemų sąryšingumo nagrinėjimas (B3). Apima gebėjimą atskleisti gamtos ir visuomenės tarpusavio ryšius ir sąveiką artimoje ir globalioje aplinkoje.

7.3. Pasaulio geografinis pažinimas (C). Šios srities pasiekimai:

7.3.1. Pasaulio šalių, regionų, vietovių gamtinių ir visuomeninių bruožų nagrinėjimas (C1). Apima gebėjimą nusakyti Lietuvos, Europos ir Pasaulio šalių, regionų, ypatingų vietovių esminius ypatumus ir jų pasireikšimą įvairaus masto geografinėse erdvėse.

7.3.2. Pasaulio šalių, regionų, vietovių kaitos laike ir erdvėje nagrinėjimas (C2). Apima gebėjimą analizuoti, lyginti, paaiškinti kaip technologijos ir globalizacija lemia būdus ir priemones, kuriomis žmonės keičia pasaulį, savo artimiausią aplinką ir gyvenimo būdą.

7.3.3. Pasaulio šalių, regionų, vietovių bruožų ir ypatumų erdvinės raiškos aiškinimas (interpretavimas) (C3). Apima gebėjimą skirti, lyginti, pavaizduoti, modeliuoti įvairių tipų ir paskirties regionus nuo lokalaus iki globalaus lygmens.

7.4. Geografinių tyrimų gebėjimai (D). Šios srities pasiekimai:

7.4.1. Geografinių klausimų kėlimas (D1). Apima gebėjimą skirti geografinius nuo negeografinių klausimų; kelti naujus klausimus, nukreiptus atlikti geografinius stebėjimus ir tyrimus; hipotezių / spėjimų būdu numatyti galimus tyrimų rezultatus ir jų gavimo metodus bei priemones.

7.4.2. Geografinės informacijos paieška ir atranka (D2). Apimą gebėjimą rasti, surinkti atrinkti, gauti tikslinti ir vertinti reikiamą geografinę informaciją iš pirminių, antrinių bei tretinių šaltinių pagal išsikeltus tyrimo klausimus ir tikslus; naudoti įvairius informacijos paieškos ir gavimo būdus.

7.4.3. Geografinės informacijos tvarkymas ir pateikimas (D3). Apima gebėjimą surinktą geografinę informaciją tinkamai sutvarkyti ir paruošti jos analizavimui, naudojant įvairias tekstines, vaizdines, garsines, performatyvias jos pateikimo formas.

7.4.4. Geografinės informacijos analizavimas ir interpretavimas (D4). Apima gebėjimą analizuoti, aiškinti, komentuoti tirtus geografinius objektus, procesus, reiškinius, įvykius; lyginti ir ieškoti jų tarpusavio reikšmingų ryšių, sąsajų naudojant kiekybinius ir kokybinius metodus; kurti modelius, scenarijus pagal informacijos analizės metu išryškėjusias tendencijas ir struktūras.

7.4.5. Atsakymas į geografinius klausimus ir išvadų formulavimas (D5). Apimą gebėjimą daryti išvadas ir atsakyti į tyrimo klausimą(us); naudoti įvairius išvadų ir apibendrinimo gavimo būdus (indukcinį, dedukcinį kelią); tinkamai pasirinkti įvairias išvadų pateikimo formas (įskaitant ir menines – esė, koliažus, sceninę vaidybą); pademonstruoti bendravimo, pilietiškumo ir asmeninės atsakomybės už gautus rezultatus įgūdžius; numatyti alternatyvius būdus išvadoms gauti bei, remiantis tyrimo rezultatais, kelti naujus klausimus, hipotezes kitiems tyrimams.

8. Geografijos programos pasiekimų sritys viduriniame ugdyme:

8.1. Geografinis pažinimas ir orientavimasis (A). Šios srities pasiekimai:

8.1.1. Metodologinių geografijos klausimų analizavimas (A1). Apima gebėjimą paaiškinti, taikyti ir kritiškai vertinti geografijos mokslo koncepcijas ir sąvokas; aptarti Lietuvos mokslininkų indėlį į geografijos mokslą ir vaidmenį visuomenėje.

8.1.2. Orientavimasis geografinėje erdvėje, vietovėje ir žemėlapyje (A2). Apima gebėjimą orientuotis įvairiose geografinės erdvės perspektyvose (lokalinėje, regioninėje ir globalinėje) ir kartografiniuose kūriniuose, suvokti ir interpretuoti juose esančius bei pavaizduotus objektus.

8.2. Geografinių procesų ir reiškinių analizė (B). Šios srities pasiekimai:

8.2.1. Gamtos procesų ir reiškinių analizė (B1). Apima gebėjimą analizuoti gamtos specifinius erdvinės struktūros bruožus, gamtoje vykstančius reiškinius ir procesus, jų priežastis ir pasekmes (dėsningumas).

8.2.2. Visuomenės procesų ir reiškinių analizė (B2). Apima gebėjimą analizuoti visuomenės specifinius erdvinės organizacijos struktūros bruožus, visuomenėje vykstančius reiškinius ir procesus, jų priežastis ir pasekmes (dėsningumas).

8.3. Globalių iššūkių žmonijai analizė (C). Šios srities pasiekimai:

8.3.1. Globalių, regioninių ir lokalių darnaus vystymosi kontekstų analizė (C1). Apima gebėjimą analizuoti, paaiškinti, geografiškai interpretuoti Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi tikslus ir jų prioritetus Lietuvoje.

8.3.2. Pasaulio, Europos ir Lietuvos globalizacijos procesų analizė (C2). Apima gebėjimą identifikuoti, analizuoti, vertinti gamtinius, ekonominius, politinius, socialinius, kultūrinius globalizacijos / globalizacijos procesų padarinius ir poveikį valstybėms, regionams, tautoms, bendruomenėms ir asmenims; paaiškinti švietimo svarbą sprendžiant globalines problemas.

8.4. Geografiniai tyrimai (D). Šios srities pasiekimai:

8.4.1. Tyrimo planavimas, organizavimas, atlikimas (D1). Apima gebėjimą atlikti geografinio objekto, aplinkos, vietos, regiono, reiškinių stebėjimus ir tyrimus, formuluoti hipotezes, rinkti duomenis, taikyti geografinės erdvės pažinimo būdus ir metodus (apklausa, lauko tyrimai, matavimai, fotografavimas, interviu ir stebėjimas) bei teoriškai ar praktiškai modeliuoti situacijas.

8.4.2. Tyrimo apibendrinimas ir pateikimas (D2). Apima gebėjimą analizuoti, interpretuoti, atliktus tyrimus, rengti / rašyti tyrimo ataskaitą / esė.

9. Mokinių pasiekimų raida aprašoma pagal pasiekimų sritis pateikiant mokinių pagrindinio lygio pasiekimus kas dvejus metus:

Pasiekimas	Pasiekimų raida			
	5–6 klasės	7–8 klasės	9–10 ir I-II gimnazijos klasės	III-IV gimnazijos klasės
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje (A)				1. Geografinis pažinimas ir orientavimasis (A)
Orientavimasis erdvėje (6-10 klasės) (A1) / Metodologinių geografijos klausimų analizavimas (III-IV gimnazijos klasės) (A1)	Parenka ir derina įvairias priemones, įskaitant elementarius ir skaitmeninius kartografinius šaltinius, orientavimuisi pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Paaiškina erdvinius ryšius tarp objektų, taiko pagrindines topografinės orientacijos žinias	Pasirinka, derina ir taiko kompleksines priemones, įskaitant GPS bei kartografinius šaltinius, savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje. Nustatyto laiko juostų / zonų santykį su pasauliniu koordinuotuoju laiku (A1.2.)	Tikslingai naudoja GIS ir GPS technologijas, kartografinius šaltinius savarankiškam orientavimuisi nepažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Geba įtraukti geografinius faktus ir objektus į erdvinės sistemos ir nustatyto tarp jų egzistuojančius erdvinius ryšius (A1.3.).	Paaiškina, taiko ir kritiškai vertina geografijos mokslo koncepcijas ir sąvokas; vertina mokslininkų indėlį geografijos mokslui ir naudą visuomenei, naudojantis geografinės informacijos sistemos (GIS) interaktyviaisiais žemėlapiiais. Moka susirasti reikiamą

	regiono ir globalioje geografinėse erdvėse (A1.1.)			geografinę informaciją, ją vertinti ir sisteminti (A1.)
Orientavimasis kartografiniuose kūriniuose (6-10 klasės) (A2) / Orientavimasis geografinėje erdvėje, aplinkoje, vietovėje ir žemėlapyje (II-IV gimnazijos) klasės) (A2)	Orientuojasi įvairaus mastelio bei tematikos žemėlapiuose ir gaublyje, naudojasi kartografinį žodyną, nusako kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją (A2.1.)	Analizuoja ir lygina įprastuose kartografiniuose šaltiniuose simboliais išreikštą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją (A2.2.).	Analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina kartografinių kūrinių informacijos patikimumą, tikslingai ir kūrybiškai naudoja GIS technologijas, kartografinius simbolius kurdami topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius (A2.3.).	Orientuojasi įvairiose geografinės erdvės perspektyvose (lokalinėje, regioninėje ir globalinėje) ir kartografiniuose kūriniuose, suvokia ir interpretuoja juose esančius bei pavaizduotus objektus (A2.).
Geografinės padėties nustatymas (A3)	Įvairaus mastelio žemėlapiuose ir gaublyje remiantis geografinio tinklo elementais apibūdina geografinių objektų padėtį, padedant mokytojui, nustato geografines koordinates (A3.1.).	Įvairaus mastelio žemėlapiuose, remiantis geografinio tinklo elementais bei skaitmenine kartografinė informacija nustato geografinių objektų padėtį, palygina įvairių objektų padėties ypatumus, nurodo elementarius kelis jų skirtumus (A3.2.).	Geografinės padėties nustatymui kūrybiškai pasirenka įvairius geografinės informacijos šaltinius, įskaitant ortofoto ir kosmines nuotraukas, naudoja GIS technologijas bei nustato objektų gamtinę, ekonominę ir geopolitinę geografinę padėtį, analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina jos ypatumus (A3.3.).	-
2. Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas (B)				2. Geografinių reiškinių ir procesų analizė (B)
Gamtinių sistemų (sferų) nagrinėjimas (6-10 klasės) (B1) / Gamtos reiškinių ir procesų analizė (III-IV gimnazijos) klasės) (B1)	Įvardija ir apibūdina Lietuvoje bei pasaulyje vykstančius svarbiausius gamtinius reiškinius ir procesus, nurodo jų priežastis ir padarinius. Apibūdina gamtos	Įvardyti, apibūdinti ir paaiškinti Europoje ir pasaulyje vykstančius įvairius gamtinius reiškinius ir procesus, nustatyti jų pasireiškimo teritorijas, apibūdinti jų poveikį aplinkai	Analizuoja, lygina ir vertina pasaulio regionuose, Lietuvoje ir konkrečiose valstybėse vykstančius gamtinius procesus, reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei	Analizuoja gamtos erdvinės struktūros bruožus, gamtoje vykstančius reiškinius ir procesus, jų priežastis ir pasekmes (B1).

	reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui(B1.1.).	(B1.2.).	dar argumentuotas išvadas (B1.3.).	
Visuomeninių sistemų nagrinėjimas (6-10 klasės) (B2) / B2. Visuomenės procesų ir reiškinių analizė (III-IV gimnazijos klasės) (B2)	Skiria ir apibūdina pagrindinius visuomenės skiriamuosius bruožus, ūkinės veiklos ypatumus (B2.1.).	Įvardija, apibūdina ir paaiškina Europoje ir pasaulyje vykstančius esminius gyventojų, ekonomikos procesus ir reiškinius, jų priežastis, padarinius ir teritorinį pasiskirstymą. Lygina valstybių socialinius bei ekonominius rodiklius, nurodo skirtumus ir panašumus, daro išvadas (B2.2.).	Analizuoja, lygina ir vertina Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius gyventojų, kultūros, ekonomikos procesus ir reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro argumentuotas išvadas (B2.3.).	Analizuoja visuomenės erdvinės struktūros bruožus, visuomenėje vykstančius reiškinius ir procesus, paaiškina jų priežastis ir pasekmes (B2).
Gamtinių ir visuomeninių sistemų sąryšingumo nagrinėjimas (B3)	Skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius. Apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui, nurodo kelias gamtos apsaugos priemones (B3.1.).	Įvardija, apibūdina ir paaiškina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius, randa jų regioninius skirtumus ir paaiškina priežastis. Vertina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai įvairiose geografinėse erdvėse (B3.2.).	Analizuoja, lygina ir kritiškai vertina gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai bei daro argumentuotas išvadas (B3.3.).	-
3. Pasaulio geografinis pažinimas (C)				3. Globalių iššūkių žmonijai analizė (C)
Pasaulio šalių, regionų, vietovių gamtinių ir visuomeninių bruožų nagrinėjimas (6-10 klasės) (C1) / Globalių,	Apibūdina gamtinius ir visuomeninius Lietuvos ir pasaulio ypatingų vietovių esminius bruožus (C1.1.).	Išskiria ir apibūdina pasaulio geografinius regionus pagal nurodytus požymius. Analizuoja Europą, jos regionus, jiems	Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal jų panašumus ir skirtumus, pateikia išvadas. Analizuoja Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą įvairaus masto erdvėse	Analizuoja, paaiškina, geografiškai interpretuoja Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi tikslus ir jų prioritetus Lietuvoje (C1).

regioninių ir lokalių darnaus vystymosi kontekstų analizė (III-IV gimnazijos klasės) (C1)		priklausančias valstybes, nusako panašumus, skirtumus, jų priežastis (C1.2.).	(C1.3.).	
Pasaulio šalių, regionų, vietovių kaitos laike ir erdvėje nagrinėjimas (6-10 klasės) (C2) / Pasaulio, Europos ir Lietuvos globalizacijos procesų analizė (III-IV gimnazijos klasės) (C2)	Sieja Lietuvos gamtinės ir visuomeninės aplinkos kaitą su technologijų ir globalizacijos teikiamomis galimybėmis (C2.1.).	Analizuoja, lygina ir paaiškina, kaip verslų ir technologijų pagalba žmonės keičia pasaulio vietas ir regionus (C2.2.).	Identifikuoja ir vertinti priežastis, dėl kurių keičiasi regionai, vietovės siejant tai su žmogaus ir aplinkos kintančių santykių pobūdžiu (C2.3.).	Identifikuoja, analizuoja, vertina gamtinius, ekonominius, politinius, socialinius, kultūrinius globalizacijos procesų padarinius ir poveikį valstybėms, regionams, tautoms, bendruomenėms ir asmenims; paaiškina švietimo svarbą sprendžiant globalines problemas (C2.).
Pasaulio šalių, regionų, vietovių bruožų ir ypatumų erdvinės raiškos aiškinimas (interpretavimas) (C3)	Skiria ir lyginti Lietuvos ir pasaulio šalis bei regionus pagal pateiktus gamtinius ir visuomeninius požymius, pagal tai nustatyti Žemės masto ir vietinio lygmens geografinių sąlygų skirtumus (C3.1.).	Lygina gamtinius ir visuomeninius teritorijos, valstybės, regiono ypatumus, randa panašumus ir skirtumus, paaiškina priežastis. Modeliuoja vietas, erdvės, tvarios aplinkos komponentų tarpusavio ryšius (C3.2.).	Analizuoja, lygina ir vertina įvairaus erdvinio lygmens gamtinius, politinius, ekonominius, kultūrinius regionus, identifikuoti juose kylančias problemas ir teikia jų sprendimo būdus. Remiantis įvairia informacija, modeliuoja regionų kaitą ir reikšmingumą žmonėms (C3.3.).	-
4. Geografinių tyrimų gebėjimai (D)				4. Geografinių tyrimų gebėjimai (D)
Geografinių klausimų kėlimas (6-10 klasės) (D1) / Tyrimo	Skiria geografinius klausimus nuo ne geografinių. Kelia nesudėtingus	Atpažįsta gamtines ir visuomenines problemas bei kelia su jomis susijusius geografinius	Planuoja tyrimą, nukreiptą į konkrečios problemos, temos išsprendimą (nustato problemą, kelia	Atlieka geografinio objekto, aplinkos, vietos, regiono, reiškinių stebėjimus ir

<p>planavimas, organizavimas, atlikimas (III-IV gimnazijos) klasės) (D1)</p>	<p>geografinius klausimus (pvz., apie geografinės padėties reikšmę žmonių gyvenimo būdui; gamtinių ir visuomeninių objektų išsidėstymo vietas) (D1.1.).</p>	<p>klausimus. Planuoja būdus ir veiksmus, kaip atsakyti į geografinius klausimus (D1.2.).</p>	<p>probleminius klausimus arba hipotezes, numato informacijos šaltinius) (D1.3.).</p>	<p>tyrimus, formuluoja hipotezes, renka duomenis, taiko geografinės erdvės pažinimo būdus ir metodus (apklausa, lauko tyrimai, matavimai, fotografavimas, interviu ir stebėjimas) bei teoriškai ar praktiškai modeliuoja situacijas (D1).</p>
<p>Geografinės informacijos paieška ir atranka (D2)</p>	<p>Skiria pirminius ir antrinius šaltinius. Renka ir naudoja informaciją iš pirminių ir antrinių šaltinių. Atlieka nesudėtingą tyrimą apie artimos aplinkos gamtinius ir visuomeninius ypatumus naudojantis pirminiais ir antriniais šaltiniais (D2.1.).</p>	<p>Paaiškina pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių skirtumas, pateikia jų pavyzdžių. Aprašo vieną / du pasirinktus informacijos šaltinius, nurodant jų paskirtį, turinį ir vaidmenį (planuojamame) tyrime. Naudoja įvairius šaltinius ir būdus (metodus) geografiniai rinkti (D2.2.).</p>	<p>Įvertina pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių vaidmenį bei reikšmę atliekant konkretų geografinį tyrimą. Nusako gaunamos informacijos tikslumą ir patikimumą atliekamame tyrime (D2.3.).</p>	<p>-</p>
<p>Geografinės informacijos tvarkymas ir pateikimas (D3)</p>	<p>Sudaro / grafikus, lenteles ir diagramas geografiniai pavaizduoti. Pavaizduoja geografinę informaciją nesudėtingame žemėlapyje ar kartoschemoje (D3.1.).</p>	<p>Pagal surinktą geografinę informaciją, sukuria jai tinkamą pateikimo vaizdinę formą (žemėlapis, kartoschema, diagrama, grafikas, lentelė). Vertina jos privalumus ir trūkumus. Integruoja įvairius informacijos apibendrinimo ir pateikimo būdus bei formas</p>	<p>Palygina ir vertina skirtingų informacijos pateikimo formų privalumus ir trūkumus sąsajoje su atliekamu tyrimu. Naudoja GIS ir kitas vaizdines technologijas sutvarkyti ir paruošti / parengiant / susisteminti geografinę informaciją analizavimui (D3.4.).</p>	<p>-</p>

		geografinėi informacijai pavaizduoti (D3.3.).		
Geografinės informacijos analizavimas ir interpretavimas (D4)	<p>Elementariai analizuoja nesudėtingą geografinę informaciją, pateiktą tekstuose, žemėlapiuose, lentelėse, grafikuose, nuotraukose, dokumentuose, garso ir kitose skaitmeninėse laikmenose, siekia nustatyti aprašytus ir pavaizduotus daiktų, reiškinių ryšius, sąsajas ir pokyčius. Naudoja elementarius matematinius skaičiavimus geografinėi informacijai analizuoti (D4.1.).</p>	<p>Analizuoja ir lyginti geografinę informaciją, gaunamą iš įvairių šaltinių – grafikų, lentelių, schemų, diagramų, tekstų, nuotraukų, dokumentų ir interviu. Ieškodamas atsakymų į geografinius klausimus analizuoja informaciją pateiktą įvairių žemėlapių, palydovinių vaizdų ir GIS technologijų pagalba. Naudoja statistinius ir kitus kiekybinius metodus geografinėi informacijai analizuoti ir juos pakomentuoti (D4.2.).</p>	<p>Naudoja kiekybinius ir kokybinius metodus geografinėi informacijai paaiškinti ir modeliuoti. Taiko analizę, lyginimą, vertinimą, apibendrinant geografinę informaciją iš įvairių informacijos šaltinių. Taiko geografinius modelius, teorijas geografinėi informacijai analizuoti, ir interpretuoti (D4.3.).</p>	-
<p>Atsakymas į geografinius klausimus ir išvadų formulavimas (6-10 klasės) (D5) / Tyrimo apibendrinimas ir pateikimas (III-IV gimnazijos) klasės) (D2)</p>	<p>Pristatyto geografinę informaciją žodžiu ir raštu, pasitelkiant žemėlapius ir kitą grafinę medžiagą. Remiantis tyrimų rezultatais daro paprastas apibendrinamąsias išvadas (D5.1.).</p>	<p>Parengia ir įvairiais būdais pristato geografinę informaciją, atsakant į geografinio tyrimo klausimus. Remiantis tyrimų rezultatais daro išvadas ir teikia siūlymus geografinėms problemoms spręsti. Daro išvadas, remiantis žemėlapiais ir kitais geografinės informacijos</p>	<p>Įvertina ir pakomentuoja, kaip tyrimo rezultatai atitinka iškeltus tyrimo klausimus, vertina jų patikimumą. Taiko ir pademonstruoja įvairius išvadų gavimo, apibendrinimo ir pristatymo būdus. Pademonstruoja kūrybiškumą ir asmeninę atsakomybę už gautus tyrimo rezultatus.</p>	<p>Analizuoja ir interpretuoja įvairius duomenis, atlieka tyrimą, pateikia duomenimis grįstas išvadas bei rengia / rašo tyrimo ataskaitą / esė (D2).</p>

		šaltiniais (D5.2.).	Remiantis tyrimo rezultatais, numato naujus tyrimo klausimus, hipotezes (D5.3.).	
--	--	---------------------	--	--

V SKYRIUS MOKYMO(SI) TURINYS

10. Mokymo(si) turinys. 6 klasė:

10.1. Įvadas į geografiją.

10.1.1. Susipažįstama su nauju mokomuoju dalyku, jo tyrimo sritimis, geografinės informacijos šaltinių įvairove. Aiškinama, kuo skiriasi gamtinė ir visuomeninė geografija, kuo geografijoje svarbi kartografija.

10.1.2. Tyrinėjami ir apibūdinami artimiausios aplinkos gamtiniai, socialiniai, ekonominiai ir kultūriniai objektai, tiriamas jų sąryšingumas, kaita laike ir erdvėje.

10.2. Orientavimasis vietovėje.

10.2.1. Susipažįstama su įvairiais orientavimosi būdais, mokomasi orientuotis pagal vietinius aplinkos požymius. Naudojamas kompasas, visuotinė padėties nustatymo sistema (GPS), mokomasi nustatyti pasaulio kryptis (horizonto kryptis). Nagrinėjami praeityje vykusių kelionių maršrutai, pasitelkus kitus įrodymus aiškinamasi, kaip buvo pagrįstas Žemės rutuliškumas, kaip keliautojai ir jų ekspedicijos, senovės bei šių dienų mokslininkai prisidėjo prie pasaulio pažinimo raidos. Naudojamasi tikroju Žemės modeliu gaubliu.

10.2.2. Susipažįstama su geografiniu tinklu ir jo svarba, mokomasi žemėlapyje ir gaublyje nustatyti geografines koordinatas, rasti žymiausius mūsų planetos geografinius rekordus. Susipažįstama su pagrindiniais žemėlapio elementais, mokomasi skirti vietovės planą nuo žemėlapio, sudaryti artimiausios aplinkos kartoschemą.

10.2.3. Orientuojamasi konkrečios vietovės, miesto plane arba žemėlapyje, mokomasi sudaryti ir naudotis žemėlapio legenda. Susipažįstama su masteliu ir jo rūšimis. Mokomasi įvairiais būdais išmatuoti atstumus žemėlapiuose ir gaublyje.

10.2.4. Reikalingos informacijos paieškai mokykliniame atlase taikoma atlaso turinio ir dalykinė rodyklė. Mokomasi naudotis bendraisiais geografiniais (gamtinis ir politinis) bei teminiais žemėlapiiais. Aiškinamasi, kas yra reljefas, kaip jis vaizduojamas žemėlapiuose, mokomasi naudotis horizontalių raštu, juostiniu spalvinimu ir pagal tai apibūdina reljefą. Mokomasi nusakyti, apskaičiuoti santykinį ir absoliutųjį vietovės aukštį. Susipažįstama su skaitmeniniais žemėlapiiais.

10.3. Planeta Žemė.

10.3.1. Nagrinėjamas Žemės sukimasis aplink savo ašį ir judėjimas aplink Saulę, aiškinamasi dienos ir nakties, metų laikų kaita.

10.3.2. Susipažįstama su mokslinė Žemės kilmės teorija, Žemės sandaros dalimis, aiškinamasi, į kokias dalis suskilusi Žemės pluta. Nagrinėjamas sausumos ir vandens santykis Žemės paviršiuje, lyginami sausumos dalių (žemynų) ir vandenynų plotai, mokomasi parodyti juos gamtiniame pasaulio žemėlapyje. Susipažįstama su didžiausiomis pasaulio salomis ir pusiasaliais.

10.3.3. Aiškinamasi vandens svarba mūsų planetai ir žmonėms, analizuojamas neigiamas žmonių veiklos poveikis vandenims.

10.3.4. Mokomasi skirti pagrindines Žemės paviršiaus formas. Mokoma pasaulio gamtiniame žemėlapyje parodyti kalnų ir lygumų pavyzdžius. Susipažįstama su pasaulinio vandenyno dugno reljefu.

10.4. Atmosfera, orai ir klimatas.

10.4.1. Susipažįstama su atmosferos sandara. Vertinama orų įtaka kasdieniam žmonių gyvenimui ir ūkinei veiklai. Nagrinėjami pagrindiniai meteorologiniai elementai, mokomasi naudotis pagrindiniais orų stebėjimo prietaisais. Remiantis temperatūros ir kritulių rodikliais, apskaičiuojama vidutinė oro temperatūra ir kritulių kiekis. Nagrinėjamos vėjo susidarymo priežastys, dienos ir nakties brizo skirtumai. Skiriamos kritulių rūšys, apibūdinamos jų savybės. Susipažįstama su pavojingais orų reiškiniais, nurodomos jų keliamos problemos. Paaiškinama, kaip susidaro debesys, mokomasi atpažinti pagrindinius

debesų tipus. Susipažįstama su klimato sąvoka. Pagal oro temperatūros ir kritulių kiekio rodiklius sudaro kurio nors laikotarpio (mėnesio, metų) oro temperatūros grafiką, kritulių diagramas, klimatogramą. Nagrinėjami elementarūs orų žemėlapiai, mokomasi apibūdinami konkrečios vietovės orus. Susipažįsta su klimato sąvoka, šilumos pasiskirstymo įtaka žmonių gyvenimui skirtingose Žemės vietose.

10.5. Valstybės ir gyventojai, Lietuva Europoje.

10.5.1. Susipažįstama su pasaulio politiniu žemėlapiu ir jo elementais. Pasaulio politiniame žemėlapyje rodomos jūrinės, žemyninės ir salų valstybės. Mokomasi apibūdinti objektų geografinę padėtį. Susipažįstama su didžiausiomis pagal plotą ir gyventojų skaičių valstybėmis.

10.5.2. Apibūdinama Lietuvos geografinė padėtis. Susipažįstama su Lietuvos administraciniu suskirstymu, mokomasi priskirti savo gyvenamąją vietą atitinkamai miesto ar rajono savivaldybei. Susipažįstama su gyventojų skaičiaus kaitos tendencijomis pasaulyje ir Lietuvoje. Bendrais bruožais susipažįstama su Europos Sąjunga. Nagrinėjama sostinės Vilniaus ir uostamiesčio Klaipėdos geografinė padėtis bei šių miestų reikšmė Lietuvai. Susipažįstama su Lietuvos tautine sudėtimi, pabėgėliais ir jų integracija.

10.6. Lietuvos kraštovaizdžiai.

10.6.1. Nusakoma, kas yra kraštovaizdis. Susipažįstama su pagrindinėmis Lietuvos paviršiaus formomis ir jų išsidėstymu, jų susidarymas siejamas su paskutiniojo apledėjimo veikla.

10.6.2. Sudaroma Lietuvos kartoschema, mokomasi grafiškai pavaizduoti geografinį procesą. Aiškinamasi, kokių gamtos turtų yra Lietuvos žemės gelmėse ir koks jų ūkinis panaudojimas.

10.6.3. Susipažįstama su Lietuvos vidaus vandenimis. Nagrinėjamos upyno dalys ir aiškinamasi, kaip tekančios upės prisideda prie kraštovaizdžio formavimo. Nagrinėjamas Lietuvos pajūrio kraštovaizdis, aiškinamasi, kaip kinta Baltijos jūros krantai.

10.6.4. Susipažįstama, kaip miškingi kraštovaizdžiai išplitę Lietuvoje, kaip keičiasi gamtinis ir kultūrinis kraštovaizdis. Nagrinėjama pasirinkta Lietuvos saugoma teritorija ir galimas jos panaudojimas rekreacijai bei turizmui. Aiškinamasi, kaip žmonės keičia aplinką ir kodėl svarbu ją tausoti.

10.7. Kaimas ir miestas.

10.7.1. Nusakomi miesto ir kaimo skirtumai, aiškinamasi, kaip didieji miestai pasiskirstę Lietuvoje. Aiškinami gyvenimo būdo mieste ir kaimiškoje aplinkoje ypatumai. Vertinama kaimuose ir miestuose gyvenančių žmonių abipusė priklausomybė. Nagrinėjama Lietuvoje vykstanti miestų ir kaimiškų vietovių kaita, įvardijamos miestų ir kaimiškų vietovių problemos, akcentuojami su transportu susiję iššūkiai ir galimi sprendimai. Susipažįstama su didelio miesto teritorijos funkcinėmis zonomis ir jų ypatumais.

10.8. Žmonių ūkinė veikla.

10.8.1. Aiškinamasi, kokios ūkio šakos sudaro žmonių ūkinę veiklą, susipažįstama su trimis pagrindinėmis ūkio šakomis: žemės ūkiu, pramone ir paslaugomis, pateikiami veiklų pavyzdžiai. Nagrinėjami konkretūs pavyzdžiai ir gilinamasi, kas yra gyvulininkystė, žemdirbystė ir kokia yra šių veiklų produkcija, aiškinamas vis plačiau naudojamų technologijų žemės ūkyje poreikis. Nagrinėjami svarbiausi veiksniai, nuo kurių priklauso žemės ūkio plėtra. Apmąstomi ir analizuojami savi valgymo įpročiai. Aiškinamasi, kuo skiriasi tradicinis ir ekologinis žemės ūkis.

10.8.2. Remiamasi pasirinktais pavyzdžiais ir aiškinamasi, kaip gamtos ištekliai ir žaliavos virsta pramonės gaminiais. Nagrinėjamas atliekų poveikis aplinkai, akcentuojant atliekų rūšiavimo svarbą ir antrinių žaliavų panaudojimo būtinybę. Apibūdinami mažmeninės prekybos sektoriaus pokyčiai, atsirandantys dėl pirkėjų elgsenos. Aiškinamasi, kaip valstybės bendradarbiauja tarpusavyje, prekiaudamos žemės ūkio ir pramonės produkcija, kokią reikšmę atlieka transportas.

11. Mokymo(si) turinys. 7 klasė:

11.1. Orientavimasis erdvėje.

11.1.1. Nagrinėjama geografinių atradimų reikšmė pasaulio pažinimo raidai. Naudojami ir praktiškai taikomi skaitmeniniai žemėlapiai. Nustatomos objektų geografinės koordinatės, pagal jas objektai randami žemėlapiuose. Mokomasi naudotis laiko juostų žemėlapiu, apskaičiuoti laiko skirtumus tarp skirtingų pasaulio vietų.

11.2. Europos politinis žemėlapis ir gyventojai.

11.2.1. Aiškinamasi, kas yra europinė kultūra, nagrinėjami jos pavyzdžiai, reikšmė Lietuvai ir kitoms valstybėms bei kiekvienam žmogui. Apibūdinama Europos geografinė padėtis, nusakomos

Europos ribos ir Europos šalių užjūrio teritorijos, įvairiuose kontekstuose orientuojamasi Europos politiniame žemėlapyje. Analizuojamos Europoje gyvenančių tautų ir kalbų paplitimo priežastys. Susipažįstama su Europos gyventojų tankumu. Aiškinamasi Europos Sąjungos reikšmė Lietuvai ir valstybėms narėms.

11.3. Europos gamtos ypatumai.

11.3.1. Susipažįstama ir tyrinėjama Europos gamtinės aplinkos įvairovė ir ypatumai. Apibūdinami skirtingi Europos kraštovaizdžiai. Nagrinėjami krantų tipai. Analizuojami veiksniai, suformavę dabartinę Europos gamtinę aplinką.

11.3.2. Susipažįstama su klimataž lemiančiais veiksniais, nuo kurių priklauso Europos klimatas. Nagrinėjami klimato žemėlapiai, lyginamos skirtingų vietovių klimatogramos ir nagrinėjami veiksniai, lemiantys Europoje skiriamų klimato juostų, klimato tipų bei geografinių zonų išsidėstymą ir ypatumus. Nagrinėjama klimataž formuojančių veiksnių įtaka Lietuvos orams ir klimatui. Susipažįstama su klimato kaitos padariniais Europoje.

11.3.3. Susipažįstama su Baltijos jūros baseino gamtos ypatumais, nagrinėjama ir vertinama šios jūros reikšmė ir ūkinis panaudojimas.

11.3.4. Mokomasi atpažinti ir lyginti skirtingus Europos geografinių zonų kraštovaizdžius, ieškoma priežasties ir pasekmės ryšių skirtingose Europos regionų vietose. Nagrinėjamas pavojingų gamtos reiškinių poveikis žmonėms, vertinama žmonių ūkinės veiklos neigiama įtaka Europos gamtinei aplinkai.

11.4. Ūkinė veikla Europoje.

11.4.1. Aiškinamasi, nuo kokių veiksnių priklauso skirtingų ekonominių veiklų plėtra. Lyginami valstybių ekonominiai rodikliai, nurodomi skirtumai ir panašumai, daromos išvados. Remiamasi konkrečiais pavyzdžiais ir nagrinėjamas gamtos bei ekonominių sąlygų tinkamumas žemės ūkiui Europoje plėtoti. Nagrinėjami konkretūs pavyzdžiai ir nagrinėjami pramonės išdėstymo ir plėtojimo ypatumai Europoje.

11.4.2. Susipažįstama su Europos susisiekimo keliais ir uostais, lyginamas jų tinklas skirtinguose regionuose, numatoma, kaip transportas galėtų keistis ateityje. Susipažįstama su Europos energijos ištekliais, jų geografiniu pasiskirstymu, vertinamas jų poveikis aplinkos ekologiškai situacijai, analizuojama atsinaujinančios energijos būtinybė.

11.4.3. Remiantis konkrečiais pavyzdžiais, nagrinėjamas turizmo sektoriaus plėtojimas Europoje bei prielaidos skirtingų turizmo rūšių plėtrai. Vertinamas teigiamas ir neigiamas turizmo poveikis žmonėms ir aplinkai.

11.5. Gamtos jėgos ir jų padariniai.

11.5.1. Gilinamasi į vidinę Žemės sandarą, aiškinamasi, kuo skiriasi žemyninė ir vandenyninė Žemės pluta. Susipažįstama, kaip susidaro nuosėdinės, magminės ir metamorfinės uolienos, pateikiama jų pavyzdžių. Nagrinėjama žemynų dreifo teorija, litosferos plokščių išsidėstymas ir judėjimas, plokščių pakraščiuose vykstantys procesai ir jų padariniai. Aiškinamasi, kodėl ir kur kyla žemės drebėjimai mūsų planetoje, kur vyksta vulkanizmas ir su juo susiję reiškiniai, kaip susidaro cunamio bangos, kur formuojasi raukšliniai kalnai. Nagrinėjami konkretūs pavyzdžiai ir nurodomi vidinių jėgų pasireiškimo neigiami ir teigiami padariniai gyvenamosioms ir ūkinėms teritorijoms.

11.5.2. Susipažįstama su upės slėnio dalimis, tyrinėjama, kaip upės formuoja kraštovaizdį. Analizuojami stichinių meteorologinių ir hidrologinių reiškinių pavyzdžiai, nagrinėjamos jų geografinio pasireiškimo teritorijos ir keliamos grėsmės. Nurodomi būdai ir priemonės, kaip prognozuojami pavojingi gamtos reiškiniai, kaip galima nuo jų apsaugoti arba švelninti galimą poveikį.

11.6. Ekonominiai ir socialiniai išsivystymo skirtumai pasaulyje, globalizacija, darnusis vystymasis

11.6.1. Susipažįstama su svarbiausiais geografijoje naudojamais statistiniais rodikliais. Nagrinėjamos ir vertinamos vaikų gyvenimo sąlygos skirtinguose pasaulio regionuose. Analizuojama moterų vaidmens svarba vystymuisi ir žmonių gerovei. Pasirinktų valstybių pavyzdžiu analizuojami ekonominiai ir socialiniai rodikliai, vertinamas šalių gerovės lygis. Aiškinamasi kokie yra mitybos skirtumai pasaulyje, nurodomos skurdo, migracijų priežastys ir padariniai. Susipažįstama su būdais ir priemonėmis, kurios padeda mažinti gyvenimo lygio netolygumo priežastis ir atskirtį pasaulyje.

11.6.2. Aiškinamasi, kas yra globalizacija ir nurodomi jos pavyzdžiai iš artimiausios aplinkos. Kasdienio daikto gamybos arba teikiamos paslaugos pavyzdžiu aiškinami globalizacijos procesai. Nagrinėjami tarptautinės prekybos ypatumai, pateikiami ir vertinami nesąžiningos prekybos pavyzdžiai. Nurodomos ir vertinamos globalizacijos teigiamos ir neigiamos pusės. Susipažįstama su pasirinktomis globalinėmis problemomis ir jų poveikiu aplinkai bei žmonėms, analizuojami galimi problemų sprendimo būdai. Aiškinamasi, kas yra darnusis vystymasis ir kodėl jis toks svarbus šiuolaikiniame pasaulyje.

12. Mokymo(si) turinys. 8 klasė:

12.1. Orientavimasis kartografinėje informacijoje. Naudojamasi bendraisiais teminiais ir geografiniais žemėlapiais. Lyginama skirtingos tematikos žemėlapiuose pateikta informacija, daromos išvados.

12.2. Pasaulio klimatas.

12.2.1. Nagrinėjamos Žemės judėjimas aplink Saulę ir aiškinamos priežastys, lemiančios netolygų šviesos ir šilumos pasiskirstymą Žemės rutulyje. Aiškinamasi, kaip Žemės ašies posvyrio kampas ir su tuo susijusi Saulės spinduliuotė daro įtaką oro temperatūros ir atmosferos slėgio juostų pasiskirstymui Žemėje, aiškinama jų priklausomybė nuo geografinės platumos. Nagrinėjami klimato žemėlapiai, klimatogramos, aiškinamasi klimatą lemiančių veiksnių įtaka klimato juostų, klimato tipų susidarymui. Analizuojamas oro judėjimas tarp atogrąžų ir pusiaujo, apibūdinami su tuo susiję reiškiniai ir procesai. Aiškinamasi, kaip klimatas veikia žmonių gyvenimo būdą ir kaip žmonių ūkinė veikla prisideda prie klimato kaitos. Analizuojami klimato pokyčiai ir jų poveikis skirtingose Žemės vietose.

12.3. Geografinės zonos ir jų aplinkos ūkinis naudojimas.

12.3.1. Aiškinamos priežastys, lemiančios geografinių zonų susiformavimą ir išsidėstymą, einant nuo pusiaujo ašigalių link ir kylant į kalnus. Mokomasi sieti geografines zonas su atitinkamomis klimato juostomis, susipažįstama su dirvožemio savybėmis. Ieškoma priežasties ir pasekmės ryšių tarp įvairių geografinės zonos komponentų. Pagal ardu skaičių, rūšinę įvairovę, maistingųjų medžiagų kiekį lyginami drėgnieji atogrąžų ir Europos mišrieji miškai. Apibūdinamas karštųjų dykumų susidarymas, paviršiaus ypatumai, dykumoms būdingos reljefo formos. Susipažįstama su savanų geografinė zona, paaiškinami savanų skirtumai. Pateikiama skirtingų geografinių zonų būdingiausių augalų ir gyvūnų pavyzdžių bei aiškinamas jų prisitaikymas prie skirtingų gamtos sąlygų. Aiškinasi sąveiką tarp žmonių gyvenimo būdo, jų ūkinės veiklos ir natūralios gamtinės aplinkos skirtingose geografinėse zonose, akcentuojamas dėmesys į gamtos išteklių naudojimą.

12.3.2. Apibūdinamas gamtos sąlygų poveikis ir tinkamumas žemės ūkiui atskirose geografinėse zonose. Aiškinamasi, kaip žmonės naudoja išskirtinai nesvetingus gyvenimui kraštovaizdžius, įvertinama vandens svarba žemės ūkiui. Pateikiami ir analizuojami skirtingų žmogaus ūkinių veiklų pavyzdžiai (plantacijų ūkis, natūrinis ūkis, prekinis ūkis) bei aiškinamas šių procesų poveikis aplinkai bei pačiam žmogui. Analizuojama atogrąžų miškų ploto mažėjimas, dykumėjimas, dirvožemio druskėjimas, erozija. Analizuojamas žmogaus prisitaikymas prie gamtinių sąlygų ir įtaka gamtinių ir kultūrinių kraštovaizdžių kitimui, nurodomos ir vertinamos priemonės darniam teritorijų vystymui.

12.4. Valstybių ir regionų apžvalga

12.4.1. Naudojamasi teminiais žemėlapiais, kitais informacijos šaltiniais, apibūdinami JAV, Kinijos, Rusijos, Australijos bei Indijos gamtiniai ir visuomeniniai ypatumai:

12.4.1.1. geografinė padėtis;

12.4.1.2. gamtinės aplinkos ir stichinių nelaimių grėsmės įtaka žmonių gyvenimui ir ekonomikai, aiškinamasi prisitaikymo prie šių iššūkių būdai ir priemonės;

12.4.1.3. gyventojų pasiskirstymas, jo poveikis žmonėms ir valstybės ekonomikai. Nurodomi pasirinkti socialiniai ir kultūriniai ypatumai bei jų sklaida pasaulyje;

12.4.1.4. gamtos potencialas bei jo panaudojimas žemės ūkyje ir žaliavų gavybai;

12.4.1.5. aiškinamasi priklausomybė nuo žaliavų ir prekių importo bei eksporto.

13. Mokymo(si) turinys. 9 ir I gimnazijos klasė:

13.1. Pasaulio politinis žemėlapis ir išsivystymo skirtumai.

13.1.1. Nagrinėjamas pasaulio politinis žemėlapis, mokoma grupuoti valstybes pagal geografinę padėtį, teritorijos plotą, teritorijos sudėtį, valdymo formą, vertinama politinio statuso svarba. Lyginama ir vertinama Lietuvos bei kitų šalių geografinė padėtis, daromos išvados.

13.1.2. Analizuojami statistikos duomenys, pagal išsivystymo lygį atspindinčius įvairių sričių indikatorius Lietuva lyginama su pasirinkta pasaulio šalimi, daromos išvados, mokoma skirstyti valstybes pagal jų išsivystymo lygį, kritiškai vertina taikomus kriterijus, sąvokas ir skirstymo problematiką. Nagrinėjamos ir kritiškai vertinamos priežastys, lėmusios skirtingą šalių socialinį ir ekonominį lygį.

13.1.3. Nagrinėjamas maisto išteklių pasiskirstymas pasaulyje, aiškinasi skurdo, bado, neprievalgio išplitimas ir jų priežastys. Nagrinėjami būdai ir priemonės, kuriomis tarptautinė bendruomenė įsipareigojo panaikinti skurdą ir skatinti darnaus vystymosi politiką.

13.1.4. Nagrinėjami Europos Sąjungos šalių ekonominės ir socialinės pažangos skirtumai, susipažįstama su regioninėmis politikos priemonėmis, kuriomis skatinamas ekonomikos augimas, darbo vietų kūrimas ir gerinama gyvenimo kokybė, naudojantis strateginėmis investicijomis.

13.2. Lietuvos ir pasaulio gyventojai.

13.2.1. Aiškinamasi, kaip gyventojai pasiskirstę pasaulyje, kokią įtaką gyventojų pasiskirstymui turi gamtiniai, ekonominiai ir socialiniai veiksniai. Apskaičiuojamas vidutinis gyventojų tankumas, šalys ir jų regionai lyginami pagal šį rodiklį, nurodomi perteklinio gyventojų skaičiaus ir ypač retai gyvenamų valstybių ir regionų pavyzdžiai, daromos išvados. Nagrinėjamas ir vertinamas gyventojų pasiskirstymas Lietuvoje.

13.2.2. Nagrinėjami Lietuvos, atskirų regionų bei pasaulio gyventojų skaičiaus kaitos statistiniai duomenys, aiškinamos tokia kaitą lėmusios priežastys. Nagrinėjamos gyventojų skaičiaus kaitos pasaulyje prognozės, jos vertinamos planetos tvarumo bei gyventojų mitybos užtikrinimo aspektais.

13.2.3. Nagrinėjama Lietuvos ir atskirų šalių gyventojų sudėtis pagal amžių ir lytį, lyginamos šalių gyventojų amžiaus ir lyties piramidės, išvelgiami skirtumai, aiškinasi jų priežastis. Gyventojų skaičiaus kaita ir amžiaus piramidės siejamos su demografinės raidos modeliu.

13.2.4. Nagrinėjamos demografinės politikos kryptys ir priemonės, nurodoma raštingumo, sveikatos apsaugos, moterų teisių svarba, stabdant gyventojų skaičiaus didėjimą.

13.3. Urbanizacija ir migracija Lietuvoje ir pasaulyje.

13.3.1. Nagrinėjami Lietuvoje ir pasaulyje vykstantys urbanizacijos procesai, pasitelkiant konkrečius miestų pavyzdžius. Nagrinėjami ir vertinami stumiantieji ir traukiantieji veiksniai.

13.3.2. Aiškinamos megapolių susidarymo priežastys, apibūdinamas jų išsidėstymas pasaulyje, šios teritorijos vertinamos ekologiniu, teritorijų plėtros ir kitais aspektais. Nagrinėjama ir vertinama miestų plėtra ekonomiškai išsivysčiusiose ir besivystančiose valstybėse. Nagrinėjami konkretūs pavyzdžiai, skiriamos bei apibūdinamos pagrindinės miesto funkcinės zonos, aiškinamasi, kaip jos kinta. Aiškinamasi, kas yra darnioji miestų plėtra, nagrinėjami šio proceso pavyzdžiai Lietuvos ir pasaulio mastu.

13.3.3. Analizuojami gyventojų migracijos tipai, nagrinėjamos migracijų priežastys ir šių reiškinių teigiama bei neigiama įtaka valstybių socialiniam ir ekonominiam gyvenimui. Nagrinėjamos ir aiškinamos pabėgėlių judėjimo kryptys, analizuojamos šio reiškinio keliamos problemos. Nagrinėjami ir vertinami migracijos procesai Lietuvoje.

13.4. Gamtos ištekliai ir darnus jų naudojimas.

13.4.1. Analizuojami įvairūs informacijos šaltiniai apie Lietuvos ir pasaulio gamtos išteklių įvairovę, jų svarbą ir ribotumą. Aiškinamasi, kurie gamtos ištekliai yra atsinaujinantys ir neatsinaujinantys.

13.4.2. Nagrinėjamas geriamojo vandens išteklių pasiskirstymas pasaulyje, vertinami vandens vartojimo ypatumai ir galimybės gauti saugų ir prieinamą geriamąjį vandenį. Pasirinktinai aiškinamasi plataus masto vandens panaudojimo projektų įtaka galimiems konfliktams, ekologiškai būklei. Nagrinėjama dirvožemio išteklių svarba. Vertinamas iškastinio kuro išteklių pasiskirstymas pasaulyje, jų ribotumas ir plataus naudojimo poveikis ekologiškai aplinkai. Pasitelkiami Lietuvos ir pasaulio šalių gamtos išteklių naudojimo pavyzdžiai.

13.4.3. Nagrinėjama Lietuvos ir Europos šalių apsirūpinimo energetiniais ištekliais problematika. Nagrinėjami ir vertinami elektros energijos vartojimo skirtumai pasaulyje. Analizuojama atsinaujinančių energijos išteklių svarba ir naudojimo ypatumai.

13.4.4. Remiantis Lietuvos ir pasaulio pavyzdžiais, aiškinamasi darnaus gamtos išteklių naudojimo būtinybė. Vertinama vartojimo mažinimo, atliekų perdirbimo ir pakartotinio panaudojimo

svarba lokaliu, regioniniu ir globaliu lygiu. Susipažįstama su žiedinės ekonomikos samprata ir šios strategijos įgyvendinimo priemonėmis.

13.5. Pasaulinis vandenynas ir darnus jo naudojimas.

13.5.1. Nagrinėjamos pasaulinio vandenyno sudėtinės dalys, susipažįstama ir vertinama šiuolaikinių tyrimų reikšmė. Aiškinamasi kokios yra dinaminių procesų pasauliniame vandenyne priežastys ir raiška. Nagrinėjamas vandenynų ir atmosferos sąryšingumas, analizuojama jūrų ir vandenynų gamtos išteklių reikšmė, naudojimo galimybės bei su tuo susiję geopolitiniai ir ekologiniai iššūkiai.

13.5.2. Nagrinėjamas klimato kaitos ir žmonių ūkinės veiklos poveikis jūrų ir pakrančių ekosistemoms, vandenynų biologinei įvairovei. Vertinami darnaus vandenynų ir jų išteklių naudojimo būdai ir priemonės.

14. Mokymo(si) turinys. 10 ir II gimnazijos klasė:

14.1. Kartografinė vizualizacija ir komunikacija.

14.1.1. Kartografinės vizualizacijos ir komunikacijos reikšmė žemėlapių analizei ir juose pavaizduotų Lietuvos bei pasaulio geografinių procesų interpretacijai. Žemėlapių stiliaus priemonių pavyzdžiai.

14.2. Ekonominiai procesai pasaulyje ir Lietuvoje.

14.2.1. Nagrinėjama Lietuvos ir kitų šalių ekonomikos struktūra (užimtumas sektoriuose, BVP dalis sektoriuose) bei jos raida. Remiamasi šiais duomenimis ir daromos išvados apie valstybių ekonominę galią, vertinama Lietuvos padėtis bendroje pasaulio ekonomikos sistemoje. Aiškinamasi, kuo skiriasi skirtingos ekonomikos sistemos, nagrinėjami jų pavyzdžiai.

14.2.2. Vertinama, kaip žemės ūkio plėtrą Lietuvoje ir pasaulyje lemia gamtiniai ir ekonominiai veiksniai. Nagrinėjami žemės naudojimo ir ūkininkavimo tipai bei kylančios problemos. Nagrinėjamos ir vertinamos Europos Sąjungos žemės ūkio politikos priemonės ir jų įtaka Lietuvos žemės ūkiui.

14.2.3. Aiškinamas žemės ūkio neigiamas poveikis gamtinei aplinkai ir žmonėms. Nagrinėjama ekologinės žemdirbystės ir technologinių naujovių svarba žemės ūkio produktyvumui didinti, darnioms gamybos sistemoms užtikrinti.

14.2.4. Aiškinami pramonės išdėstymo veiksniai, mokama sieti juos su konkrečiais pavyzdžiais Lietuvoje ir pasaulyje. Nagrinėjamas tarptautinių bendrovių geografinis veiklos pasiskirstymas, aiškinamasi, kokie šio pasiskirstymo tikslai ir priežastys. Nagrinėjama pramoninės gamybos technologijų pokyčių kaita, teritorijų naudojimo aspektai. Analizuojama aukštos pridėtinės vertės pramonės šakų reikšmė Lietuvos ir pasaulio ekonomikai. Remiantis konkrečiais pavyzdžiais, analizuojama neigiama pramonės įtaka gamtinei aplinkai ir žmonėms.

14.3. Globalizacijos procesai

14.3.1. Skiriami globalizacijos ypatumai visuomenėje, ekologijoje, ekonomikoje ir politikoje. Vertinamos globalizacijos proceso teikiamos galimybės tarptautinei prekybai, tarptautinių bendrovių kūrimuisi ir stiprėjimui, pasaulinės reikšmės miestų formavimuisi. Nagrinėjami ir kritiškai vertinami globalizacijos procesai Lietuvos kontekste. Apibūdinamas globalizacijos ir skaitmenizacijos įtakoje veikiantis tarptautinio darbo pasidalijimas ir besikeičiančios gamybos pobūdis, pasitelkiant kurios nors produkcijos gamybos grandinę ir tarptautinę bendrovę.

14.3.2. Nagrinėjamos skaitmenizacijos teikiamos galimybės, vertinamos globalizacijos ir skaitmenizacijos procesų teigiamos ir neigiamos pusės valstybėms, vietovėms, įmonėms, darbdaviams.

14.3.3. Analizuojama transporto plėtra globalizuotame pasaulyje, išryškinamos teigiamos ir neigiamos šių procesų pusės. Nagrinėjama turizmo plėtra pasaulyje, šio sektoriaus teikiama nauda bei pažeidžiamumas šalių ekonomikai. Vertinama darnaus turizmo vystymosi reikšmė lokaliu, regioniniu ir globaliu lygiu.

14.4. Klimato kaita ir klimato apsauga.

14.4.1. Lyginama natūrali ir žmonių veiklos paspartinta klimato kaita. Aiškinamos ir vertinamos klimato kaitos priežastys. Nagrinėjami klimato kaitos padariniai pasaulyje ir Lietuvoje.

14.4.2. Analizuojami galimi klimato kaitos scenarijai ir prisitaikymas prie esamų klimato kaitos iššūkių pasaulyje. Nurodomi klimato kaitos švelninimo būdai ir priemonės lokaliu, regioniniu ir globaliu lygmeniu, kritiškai vertinama, kaip klimato kaitos priemonės realiai veikia nacionalinėje ir tarptautinėje politikoje.

15. Praktikos ir tiriamieji darbai. Kiekvienoje klasėje privalomi du tyrieji darbai:

15.1. 6 klasė:

15.1.1. Praktikos darbai:

15.1.1.1. Darbas su geografijos atlasu.

15.1.1.2. Atstumų matavimas (plane, žemėlapyje, gaublyje).

15.1.1.3. Geografijos rašytinio šaltinio analizė.

15.1.1.4. Geografijos vaizdinės iliustracijos (nuotraukos, piešinio) nagrinėjimas.

15.1.1.5. Vietovės plano sudarymas.

15.1.1.6. Klimatogramos sudarymas.

15.1.1.7. Kartoschemos sudarymas.

15.1.2. Tiriamieji darbai:

15.1.2.1. Orų tyrimas naudojantis atliktais stebėjimo duomenimis.

15.1.2.2. Savo gyvenamosios vietos geografinis tyrimas.

15.1.2.3. Geografinis upelio tyrimas.

15.1.2.4. Maisto produktų kilmės tyrimas.

15.2. 7-8 klasės:

15.2.1. Praktikos darbai:

15.2.1.1. Geografinių koordinačių nustatymas.

15.2.1.2. Darbas su skaitmeniniu žemėlapiu.

15.2.1.3. Palydovinės informacijos vaizdų nagrinėjimas.

15.2.1.4. Klimatogramų analizė.

15.2.1.5. Reljefo profilio skaitymas ir sudarymas.

15.2.1.6. Orų žemėlapių nagrinėjimas ir vertinimas.

15.2.1.7. Ekskursijos skaitmeninėje aplinkoje planavimas, maršruto sudarymas.

15.2.1.8. Minčių žemėlapių sudarymas.

15.2.1.9. Grafinis geografinio proceso vaizdavimas.

15.2.2. Tiriamieji darbai:

15.2.2.1. Europinės kultūros ženklai gyvenamojoje vietovėje.

15.2.2.2. Geografinės zonos tyrimas.

15.2.2.3. Pasirinktos valstybės kompleksinis geografinis tyrimas.

15.2.2.4. Vietovės patrauklumo turizmui tyrimas.

15.2.2.5. Kraštovaizdžio tyrimas.

15.3. 9-10 ir I-II gimnazijos klasės:

15.3.1. Praktikos darbai:

15.3.1.1. Gyventojų amžiaus ir lyties piramidės nagrinėjimas.

15.3.1.2. Gyventojų prieaugio apskaičiavimas.

15.3.1.3. Gyventojų tankumo apskaičiavimas.

15.3.1.4. Kritinis geografijos informacijos šaltinio vertinimas.

15.3.1.5. Skaitmeninio teminio žemėlapių sudarymas.

15.3.2. Tiriamieji darbai:

15.3.2.1. Dirvožemio tyrimas.

15.3.2.2. Pasirinktos teritorijos ir jos objektų kartografinis tyrimas.

15.3.2.3. Transporto tinklo, ryšių, reiškinių vietovėje tyrimas.

15.3.2.4. Pramonės veiklų ir paslaugų vietovėje tyrimas.

15.3.2.5. Pramonės įmonės tyrimas.

15.3.2.6. Pasirinktos vietovės tyrimas GIS įrankiu.

16. Mokymo(si) turinys. III – IV gimnazijos klasės:

16.1. Geografinis mąstymas ir Žemės sistema ir globalieji iššūkiai žmonijai.

16.1.1. Taikydami geografijos mokslo koncepcijas ir sąvokas, gebės skaityti ir kritiškai vertinti įvairiuose geografiniuose šaltiniuose pateikiamą informaciją ir jos pateikimo būdus.

16.1.2. Nurodomi šiuolaikiniai geografijos tyrimo metodai, paaiškinama, kas yra geografinių tyrimų objektas. Taiko geografines informacines sistemas (GIS).

16.1.3. Suplanuojamas ir atliekamas geografinis tyrimas, iškeliami problema, hipotezė, atliekami stebėjimai ir renkama informacija, formuojamos išvados ir apibendrinami rezultatai.

16.1.4. Atskleidžiami geosferų tarpusavio ryšiai Žemės sistemoje.

16.1.5. Apibūdinami aktualiausi dabartiniai pasauliniai iššūkiai ir paaiškinami esminiai „darnaus vystymosi“, kaip problemų sprendimo ir ateities užtikrinimo mūsų planetoje, principai.

16.1.6. Nurodomi darnaus vystymosi rodikliai, remiantis jais lyginama ir vertinama valstybių socialinė, ekonominė ir aplinkosauginė pažanga.

16.2. Vidinės ir išorinės Žemės jėgos bei reljefo kaita.

16.2.1. Analizuojamos ir lyginamos Žemės vidinės sandaros dalių savybės.

16.2.2. Paaiškinamos žemynų ir vandenynų susidarymo bei erdvinio pasiskirstymo teorijos.

16.2.3. Apibūdinamos litosferos plokščių judėjimo priežastys, jų sandūra, paaiškinamas juose susidarantis reljefas ir vykstantys vulkanizmo ir žemės drebėjimų procesai.

16.2.4. Vertinami su vulkanizmu susijusių reiškinių keliami pavojai ir analizuojamos tokių teritorijų panaudojimo žmonių buičiai bei ūkinei veiklai galimybės.

16.2.5. Nurodomos seisminės sritys ir aktyvaus vulkanizmo juostos bei vertinami būdai ir priemonės, kurios mažina žalą žemės drebėjimų ir ugnikalnių išsiveržimo metu skirtingo ekonominio ir socialinio išsivystymo šalyse.

16.2.6. Apibūdinama Lietuvos gelmių sudėtis ir nurodomi naudingųjų iškasenų paplitimo dėsninumai.

16.2.7. Paaiškinamas įvairių naudingųjų iškasenų telkinių teritorinis pasiskirstymas pasaulyje ir jo priklausomybė nuo tektoninių Žemės plutos struktūrų.

16.2.8. Apibūdinami dūlėjimo tipai, paaiškinama dūlėjimo procesų priklausomybė nuo oro temperatūros, drėgmės ir gyvųjų organizmų. Paaiškinami dūlėjimo procesų ypatumai įvairiose geografinėse zonose.

16.2.9. Paaiškinamas gravitacinis įvairių medžiagų judėjimas, jo keliamos grėsmės ir priklausomybė nuo žmogaus ūkinės veiklos bei klimato kaitos.

16.2.10. Paaiškinamas išorinių jėgų poveikis Žemės paviršiui.

16.2.11. Apibūdinamas dabartinis kalnų ir kvartero periodo žemyninis apledėjimas, nurodant jo paplitimo teritoriją, ledynų sukurtas erozines ir sąnašines reljefo formas.

16.2.12. Paaiškinamas bangų ir priekrantės srovių poveikis krantų formavimuisi, nurodomi erozinių ir sąnašinių kranto reljefo formų pavyzdžiai. Nurodomi ir vertinami krantų priežiūros ir apsaugos būdai.

16.2.13. Paaiškinami upės darbo ypatumai aukštupyje, vidurupyje ir žemupyje, pateikiami erozinių ir sąnašinių reljefo formų pavyzdžiai.

16.2.14. Paaiškinamos vėjo formuojamo reljefo formos, vertinama eolinių procesų įtaka žmonių gyvenamai aplinkai.

16.2.15. Nurodoma ir vertinama gamtinių ir žmonių veiklos paskatintų veiksnių įtaka upių potvyniams ir hidrotechninių įrenginių poreikis potvyniams reguliuoti.

16.2.16. Paaiškinamos karstinių procesų susiformavimo sąlygos, nurodomas karstinių procesų poveikis Lietuvos reljefui, vertinamas karstinio paviršiaus panaudojimo tinkamumas žmonių ūkinėms veikloms.

16.3. Atmosferos ir vandenyno procesai.

16.3.1. Pagrindžiama atmosferos reikšmė gyvajai gamtai ir žmogui.

16.3.2. Nurodoma Saulės spinduliuotės įtaka šilumos (apšvietimo) juostų susidarymui Žemės rutulyje.

16.3.3. Įvardijamos bendrosios spinduliuotės dalys, nurodomi jos kiekį lemiantys veiksniai.

16.3.4. Apibūdinama bendroji atmosferos cirkuliacija, aiškinamas jos ryšys su atmosferos slėgio juostų susidarymu.

16.3.5. Paaiškinamos ciklono ir anticiklono šiaurės pusrutulyje susidarymo priežastys, nagrinėjami atmosferos frontų judėjimo ypatumai, nurodoma šių atmosferos darinių įtaka Lietuvos ir Europos orams ir klimatui.

16.3.6. Apibūdinama tropinė atmosferos cirkuliacija, paaiškinamas pasatų ir musonų susidarymas bei jų įtaką orams ir klimatui.

16.3.7. Paaškinamos tropinių ciklonų susidarymo priežastys ir geografinis išplitimas, šio reiškinio ryšys su klimato kaita.

16.3.8. Remiantis klimato klasifikacija (Alisovo, Keppen), apibūdinamas skirtingų vietovių klimatas, priskiriant jį atitinkamam klimato tipui.

16.3.9. Nurodomi Lietuvos ir Europos klimatui įtakos turintys veiksniai bei paaškinami klimato skirtumai Lietuvos teritorijoje.

16.3.10. Paaškinami vietiniai orų reiškiniai ir meteorologinė sąlygos, naudojantis sinoptiniu žemėlapiu apibūdinami orai ir pateikiama orų prognozė.

16.3.11. Nagrinėjami skirtingų teritorijų (miesto, pakrantės, aukštų kalnų, dykumos, musonų sričių) klimato ypatumai.

16.3.12. Apibūdinama ir vertinama sąveiką tarp pasaulio vandenynų ir atmosferos.

16.3.13. Paaškinami hidrografinio tinklo skirtumai ir susidarymo ypatumai įvairiomis klimatinėmis sąlygomis.

16.3.14. Nagrinėjamos pasaulio vandenyno vandens savybės ir srovių judėjimas, jo reikšmė Žemės klimatui.

16.3.15. Paaškinamas didelio masto cirkuliacinių reiškinų (El Nino, La Nina) susidarymas ir jų teritorinis pasireiškimas vandenyne ir atmosferoje, siejant tai su globaliais klimato svyravimais.

16.3.16. Apibūdinami ir vertinami tropiniai ciklonai, mažųjų atmosferos sūkurių trumpalaikiai ir ilgalaikiai padariniai ir atsakas į šias stichijas skirtingo išsivystymo šalyse. Nurodomos priemonės, kurios gali sumažinti šios stichinės nelaimės daromą žalą.

16.4. Geografinis zoniškumas ir dirvožemis.

16.4.1. Atpažįstami gamtinio komplekso (ekosistemos) komponentai, nagrinėjami jų ryšiai.

16.4.2. Paaškinama ekologinių veiksnių įtaka augalijai ir jos geografiniam išplitimui.

16.4.3. Apibūdinama biomų pasiskirstymo priklausomybė nuo klimato ir aukščio virš jūros lygio.

16.4.4. Vertinama globalios klimato kaitos įtaka biosferai: bioįvairovės nykimui, invazinių rūšių plitimui.

16.4.5. Nagrinėjamos miškų kirtimo keliamos problemos lokaliu, regioniniu ir globaliniu lygiu. Aiškinami būdai ir priemonės, švelninančias šios problemos mastą.

16.4.6. Vertinamos dykumėjimo priežastys, išplitimo mastai ir padariniai, nurodomi būdai ir priemonės, mažinančios dykumėjimo procesą.

16.4.7. Paaškinamas dirvožemio profilio susidarymas, nurodomi pagrindiniai genetiniai horizontai, juos priskiriant būdingiems dirvožemių tipams. Apibūdinami pagrindiniai dirvodaros procesai, vertinamas jų vaidmuo kintančioje ekosistemoje.

16.4.8. Nurodami dirvožemių derlingumą lemiantys veiksniai, apibūdinami Lietuvos derlingiausi bei mažiau derlingi dirvožemiai, nurodomas jų geografinis pasiskirstymas.

16.4.9. Paaškinamas žmogaus ūkinės veiklos poveikis dirvožemiui, vertinami būdai ir priemonės, užtikrinančios tvarų dirvožemių naudojimą.

16.5. Gyventojai ir migracija.

16.5.1. Nagrinėjami demografinių rodiklių pokyčiai ir jų priežastys lokaliu, regioniniu bei globaliniu lygiu.

16.5.2. Vertinamos socialinės ir ekonominės problemos, kylančios dėl spartaus gyventojų skaičiaus augimo ir depopuliacijos, nurodomi jų sprendimo būdai.

16.5.3. Analizuojamos ir kritiškai vertinamos demografinės politikos priemonės gyventojų skaičiui reguliuoti atskirose pasaulio valstybėse bei regionuose.

16.5.4. Analizuojamos ir vertinamos vidinės gyventojų migracijos kryptys, priežastys, pasekmės, kylantys iššūkiai ir valdymo strategijos Lietuvoje bei kituose pasaulio regionuose.

16.5.5. Analizuojamos ir vertinamos tarptautinės gyventojų migracijos kryptys, priežastys, pasekmės, kylantys iššūkiai ir valdymo strategijos regioniniu bei tarptautiniu aspektu.

16.5.6. Vertinamas diasporų vaidmuo kitų šalių kultūrų kontekste.

16.5.7. Paaškinamos priverstinės migracijos priežastys, iš to kylantys iššūkiai ir valdymo strategijos lokaliu, regioniniu bei tarptautiniu mastu. Vertinamos problemos, išylančios dėl prekybos žmonėmis.

16.6. Urbanizacija.

16.6.1. Paaiškinami miestų išskyrimo kriterijai ir remiantis jais lyginami skirtingų pasaulio šalių ir regionų miestai.

16.6.2. Vertinamos urbanizacijos priežastys, nagrinėjamos urbanizacijos rūšys ir dabartinės tendencijos skirtingo išsivystymo lygio šalyse.

16.6.3. Paaiškinami ir vertinami veiksniai, turintys įtakos miesto funkcinių zonų išsidėstymui ir jų kaitai skirtingų pasaulio regionų ir Lietuvos miestuose, paaiškinamos šių procesų ekonominės bei socialinės pasekmės.

16.6.4. Nagrinėjamos spartaus miestų augimo priežastys, analizuojama jų reikšmė lokaliu, regiono ir globaliniu mastu, vertinamos šių didmiesčių bei nykstančių ir apleistų miestų problemos.

16.6.5. Paaiškinami miesto mikroklimato ypatumai, analizuojamas klimato kaitos poveikis jam ir vertinamos priemonės pokyčiams švelninti.

16.6.6. Nagrinėjamos miesto aprūpinimo vandeniu, atliekų šalinimo, gyvenamo ploto stygiaus, transporto spūsčių, oro taršos problemos ir vertinamos jų valdymo strategijos.

16.6.7. Vertinamos ateities miestų vystymosi strategijos tvarumo požiūriu.

16.7. Besikeičianti pasaulio ekonomika.

16.7.1. Vertinama ekonomikos sektorių vaidmens kaita ir jos skirtumai nevienodo išsivystymo šalyse.

16.7.2. Vertinamas tradicinių ir šiuolaikinių pramonės šakų vaidmuo šalių ekonomikoje, nagrinėjami skirtingos pramoninės gamybos būdai.

16.7.3. Nagrinėjami ir vertinami pramonės ir paslaugų sektoriaus išdėstymo veiksniai lokaliu, regioniniu ir globaliniu lygiu.

16.7.4. Nagrinėjama ir vertinama inovacijų svarba ekonominiuose cikluose.

16.7.5. Vertinami ekonomikos plėtrą tausojančios aplinkos aspektai (ekologinis pėdsakas, ekologinis balansas, Europos žaliasis kursas).

16.7.6. Apibūdinami žemės ūkio organizavimo būdai, jų taikymo priklausomybė nuo gamtos sąlygų, politinių, socialinių bei ekonominių veiksnių.

16.7.7. Nagrinėjama Lietuvos žemės ūkio produkcija ir struktūrinės žemės ūkio problemos, atsižvelgiama į pagrindines žemės ūkio politikos priemones ir priklausomybę nuo žemės ūkio produkcijos rinkų.

16.7.8. Vertinamas specializacijos ir intensyvinamo žemės ūkio poveikis, didinant žemės ūkio produkcijos gamybą, aplinkai ir ekonomikai.

16.7.9. Nagrinėjami tarptautiniai ekonominiai susivienijimai (Europos Sąjunga (ES), OPEC, ASEAN), vertinama jų vykdomos politikos įtaka valstybių narių ir pasaulio ekonomikai.

16.8. Globalus pasaulis.

16.8.1. Paaiškinamos globalios kultūros formavimosi priežastys, analizuojami jos pasireiškimo požymiai, vertinama globalios kultūros įtaka lokaliu, regioniniu bei globaliniu lygmeniu.

16.8.2. Analizuojami pirminiai ir antriniai turizmo išteklių, jų reikšmė turizmo plėtrai Lietuvoje, Europoje ir pasaulyje.

16.8.3. Nagrinėjamos nišinio turizmo rūšys, jų atsiradimo ir plėtros veiksniai lokaliu, regioniniu ir globaliu lygmeniu. Vertinama darnaus turizmo plėtros būtinybė.

16.8.4. Vertinama turizmo sektoriaus reikšmė valstybių ir jų regionų socialinei ir ekonominei pažangai.

16.8.5. Analizuojami tarptautinės prekybos mastai pasaulyje ir atskirų regionų vaidmenį pasaulio ekonomikoje.

16.8.6. Vertinami tarptautinių bendrovių veiklos privalumai ir trūkumai lokaliu, regioniniu bei globaliniu lygiu.

16.8.7. Nagrinėjami ir lyginami skirtingų tarptautinių ekonominių susivienijimų tikslai ir įtaka valstybių socialinei bei ekonominei pažangai.

16.8.8. Paaiškinama protekcionizmo daromą įtaką valstybių politikai ir ekonomikai.

16.8.9. Analizuojamos antiglobalistinių judėjimų atsiradimo priežastys ir vertinami jų siekiai.

16.8.10. Vertinama globalizacijos įtaka žmonių vartojimo įpročiams, elgsenai, mobilumui, komunikacijai.

16.9. Išteklių ir darnus jų valdymas.

16.9.1. Nagrinėjamas netolygaus maisto, vandens ir energijos išteklių geografinis pasiskirstymas ir pasiekiamumas pasauliniu mastu, vertinami jų tarpusavio ryšiai ir priklausomybė.

16.9.2. Vertinami maisto išteklių trūkumo padariniai.

16.9.3. Nagrinėjami būdai ir priemonės, gerinančios apsirūpinimą vandeniu ir maistu pasaulyje, vertinamos darnaus maisto gamybos sistemos.

16.9.4. Paaiškinamos apsirūpinimo vandens ištekliais galimybės lokaliu, regioniniu ir globaliniu mastu, vertinami pavojai ir konfliktai, kylantys dėl gėlo vandens išteklių trūkumo.

16.9.5. Nagrinėjamos Lietuvos požeminio vandens susidarymo sąlygos, terminės ir cheminės savybės, vertinama požeminio vandens išteklių reikšmė.

16.9.6. Nagrinėjamas augantis pasaulio mastu energijos išteklių poreikis, vertinami iššūkiai, kylantys dėl netolygaus apsirūpinimo šiais ištekliais.

16.9.7. Nagrinėjama tradicinių energijos išteklių svarba skirtinguose teritorinės erdvės lygiuose, vertinamos iškastinio kuro išteklių gavybos keliamos grėsmės.

16.9.8. Nagrinėjamos atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimo galimybės, vertinant lokaliu, regioniniu ir globaliu mastu šių išteklių skirtingą potencialą.

16.9.9. Nagrinėjami būdai, kaip didinti išteklių vartojimo efektyvumą, vertinama žmogaus asmeninio indėlio svarba šiam tikslui siekti.

16.10. Klimato kaita.

16.10.1. Analizuojami vidutinės globalios temperatūros pokyčiai nuo XIX a. iki šių dienų.

16.10.2. Paaiškinamas natūralusis šiltnamio efektas ir jo pokyčiai, susijusę su Žemės orbitos parametrų kaita, Saulės aktyvumo ciklais, ugnikalnių išsiveržimu.

16.10.3. Analizuojamas antropogeninių veiksnių poveikis šiltnamio efekto stiprėjimui, vertinami šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos šaltiniai, susijusę su sparčia ekonomikos plėtra.

16.10.4. Apibūdinami ir analizuojami klimato kaitos sukelti pokyčiai atmosferoje, hidrosferoje ir biosferoje.

16.10.5. Analizuojamos ir vertinamos klimato kaitos ekologinės, socialinės ir ekonominės pasekmės lokaliu, regioniniu bei globaliniu lygiu.

16.10.6. Vertinami ir prognozuojami klimato kaitos sukeltų pokyčių galimi ateities scenarijai.

16.10.7. Nagrinėjamas ir vertinamas klimato kaitos sukeltas poveikis bei rizika skirtingo išsivystymo lygio šalyse.

16.10.8. Nagrinėjami ir vertinami tarptautiniai susitarimai klimato kaitai mažinti bei prisitaikymo prie klimato pokyčių priemonės.

16.10.9. Analizuojamos ir vertinamos klimato kaitos švelninimo priemonės lokaliu, regioniniu bei globaliniu lygiu.

16.10.10. Apibūdinami ir vertinami klimatui neutralaus gyvenimo būdo principai ir jų įgyvendinimas Lietuvoje.

16.11. Išsivystymo skirtumai pasaulyje, nelygybės mažinimas.

16.11.1. Nagrinėjama ir kritiškai vertinama valstybių gerovės samprata, pagrindžiama darnaus vystymosi svarba šiuolaikiniame pasaulyje.

16.11.2. Lyginamos ir vertinamos valstybės, remiantis socialiniais, ekonominiais ir universaliais valstybių pažangos vertinimo rodikliais.

16.11.3. Nurodomos ir vertinamos netolygaus valstybių ir jų vidaus regionų vystymosi priežastys.

16.11.4. Vertinama visavertiško švietimo, lyčių lygybės užtikrinimo svarba valstybių gerovei.

16.11.5. Vertinamos tarptautinės bendruomenės pastangos, padedančios mažinti nelygybę tarp valstybių pasauliniu ir regioniniu mastu.

16.11.6. Aiškinamos vystomojo bendradarbiavimo galimybės ir reikšmė.

16.12. Tarptautiniai ryšiai taikai užtikrinti.

16.12.1. Aiškinami įvairūs taikos sąvokos aspektai, nagrinėjamos priemonės taikos užtikrinimo politikos vykdymui.

16.12.2. Nagrinėjamos valstybės pagal jų politinius požymius (teritorinė sąranga, valdymo forma, politinis režimas), vertinamos aneksuotų teritorijų politinės aplinkybės.

16.12.3. Nagrinėjamos XXI a. karų ir konfliktų priežastys, jų pobūdis, nurodomi konfliktų sprendimo ir užkardymo būdai. Nurodomi aktualių karinių konfliktų židiniai.

16.12.4. Vertinamas ES, Šiaurės Atlanto sutarties organizacija (NATO), Jungtinių Tautų (JT) vaidmuo užtikrinant taiką pasaulyje.

16.12.5. Nurodoma Lietuvos narystės tarptautiniuose susivienijimuose nauda mūsų valstybei, aiškunami iššūkiai, su kuriais susiduriama tarptautiniame kontekste.

16.12.6. Nagrinėjami Pasaulio taikos indekso indikatoriai, vertinamos šalys pagal taikos užtikrinimo lygį.

VI SKYRIUS

MOKINIŲ PASIEKIMŲ VERTINIMAS

17. Mokinių žinių, supratimo ir gebėjimų lygių požymiai turėtų padėti mokytojui stebėti, apibendrinti, fiksuoti individualius mokinių pasiekimus ir diferencijuoti užduotis. Pateikiami aprašyti 4 pasiekimų lygiai. Lygių požymiai – ne kiekybiniai, o kokybiniai, jais siekiama ne tik vertinti mokinių pasiekimus lygiais (vertinti balais), bet ir tikimasi, kad šie kriterijai padės mokytojams įvertinti kiekvieno mokinio gebėjimus ir planuoti, kaip juos ugdyti siekiant geresnių mokymo(si) rezultatų.

18. Bendrųjų programų pasiekimuose nurodyta, kaip kinta to paties gebėjimo kokybė pereinant iš vieno koncentro į kitą. Kiekvienas mokytojas, atsižvelgdamas į pasirinktus ugdymo turinio aspektus, numatytus trumpalaikiame plane, kelia mokymo(si) uždavinius kurie atitinka mokinių interesus, poreikius bei jų gebėjimų lygį. Mokytojas vadovaudamasis programose numatytais pasiekimų lygių požymiais stebi ir fiksuoja individualius mokinių pasiekimus. Tinkamas vertinimas padeda skatinti mokinių motyvaciją, gebėjimą savarankiškai mokytis ir įsivertinti savo rezultatus

19. Mokinių pasiekimai vertinami pagal egzistuojančius teisinius dokumentus, kuriais remdamiesi mokytojai kuria individualias vertinimo metodikas, rengia užduočių vertinimo kriterijus. Vertinimo kriterijai ir būdai turi atitikti mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo tvarką ir atspindėti pasiekimų lygį.

20. Būdai ir formos kuriais galima vertinti mokinių pasiekimus:

- 20.1. kontroliniai darbai;
- 20.2. individualūs atsiskaitymai;
- 20.3. apšankai;
- 20.4. projektiniai darbai;
- 20.5. darbai atliekami poromis ir / ar grupėmis;
- 20.6. praktiniai darbai, tiriamieji darbai.

21. Mokinių pasiekimai aprašyti išskiriant keturis pasiekimų lygius: slenkstinį, patenkinamą, pagrindinį, aukštesnįjį. Geografijos pasiekimų lygiai siejami su mokinio pasiekimų įvertinimu pažymiais: slenkstinis lygis (I) – 4, patenkinamas lygis (II) – 5-6, pagrindinis lygis (III) – 7-8, aukštesnysis lygis (IV) – 9-10. Aprašant pasiekimų lygių požymius naudojamos šios mokinių gebėjimų augimą rodančios skalės ir sąvokos:

21.1. savarankiškumas:

21.1.1. padedamas – užduotis atlieka atsakydamas į nukreipiamuosius klausimus, procesą organizuoja ir jame dalyvauja mokytojas;

21.1.2. vadovaudamasis pateiktais kriterijais;

21.1.3. konsultuodamasis – tikslingai klausdamas ar prašydamas patarimų;

21.1.4. savarankiškai.

21.2. Sudėtingumas.

21.3. Kontekstas.

22. Mokinių gebėjimai vertinami 4 pasiekimų lygiais:

22.1. Slenkstinis lygis. Mokiniai turi esminių dalykinių gebėjimų, garantuojančių minimalų socialinį raštingumą, leidžiančių orientuotis geografijos informacijoje, laiduojančių minimalias tolimesnio mokymosi galimybes. Jie turi nuovoką apie svarbiausias geografijos dalyko atitinkamoje amžiaus grupėje sąvokas, reiškinius, procesus, atsako į klausimus, atskleidžiančius elementarųjį priežasties - pasekmės ryšių supratimą. Tik pavieniais atvejais demonstruoja mokslinio pažinimo principų bei mokslo etikos

išmanymą. Taikydami žinias (sąvokas, principus, idėjas) jie kartais gali neatsižvelgti į erdvės ir laiko matmenis, daryti nemažai klaidų taikomojo pobūdžio užduotyse, probleminių situacijų sprendime.

22.2. Patenkinamas lygis. Mokinių pasiekimai iš dalies atitinka dalyko mokymo programose aprašytus pagrindinius reikalavimus. Jie geba atlikti gerai žinomus standartinius veiksmus, užduotis, paaiškinti geografijos ryšius – operuoja pačiomis svarbiausiomis geografijos dalyko atitinkamoje amžiaus grupėje sąvokomis, geba paaiškinti reiškinius, procesus, atsako į klausimus, atskleidžiančius priežasties - pasekmės ryšių supratimą, tačiau trūksta detalesnio paaiškinimo. Fragmentiškai demonstruoja mokslinio pažinimo ir mokslo etikos principų išmanymą. Kritinis ir kūrybinis mąstymas taikomas fragmentiškai, atskirose situacijose. Taikydami žinias (sąvokas, principus, idėjas) atsižvelgia į erdvės ir laiko matmenis, turi elementarius empatinius įgūdžius. Jie daro klaidų taikomojo pobūdžio užduotyse, probleminių situacijų sprendime.

22.3. Pagrindinis lygis. Mokinių pasiekimai atitinka dalyko mokymo programose aprašytus pagrindinius reikalavimus. Jie geba atlikti standartinius veiksmus, užduotis, paaiškinti geografijos ryšius – gerai operuoja svarbiausiomis geografijos dalyko atitinkamoje amžiaus grupėje sąvokomis, geba paaiškinti reiškinius, procesus, atsako į klausimus, atskleidžiančius priežasties - pasekmės ryšių supratimą. Taikydami žinias (sąvokas, principus, idėjas) atsižvelgia į erdvės ir laiko matmenis, turi elementarius empatinius įgūdžius. Taiko mokslinio pažinimo bei mokslinės etikos elementus. Demonstruoja kūrybiškumą, pateikia keletą skirtingų galimų požiūrių įvairiais klausimais; geba kritiškai vertinti pateiktą informaciją. Jie gali daryti klaidų taikomojo pobūdžio užduotyse, probleminių situacijų sprendime.

22.4. Aukštesnysis lygis. Mokiniai turi specifinių gebėjimų ir padidintą mokymosi motyvaciją. Geba dirbti su nestandartine medžiaga, savarankiškai ieškoti atsakymų į iškeltus klausimus. Jie puikiai operuoja svarbiausiomis geografijos dalyko atitinkamoje amžiaus grupėje sąvokomis, geba jas paaiškinti savais žodžiais, apibūdina reiškinius, procesus, atsako į klausimus, atskleidžiančius priežasties - pasekmės ryšių supratimą. Mokiniai savarankiškai randa informaciją šaltiniuose, žemėlapiuose, daro iš visumos apibendrinančias išvadas, taikydami žinias (sąvokas, principus, idėjas) atsižvelgia į erdvės ir laiko matmenis. Laikosi kitų mokomųjų dalykų pagrindinių mokslinių principų, mokslinės etikos nuostatų. Geba kūrybiškai vertinti situacijas ir pateikia nestandartinius sprendimus. Kritiškai vertina ir interpretuoja įvairius mokslo teiginius. Jie nedaro klaidų taikomojo pobūdžio užduotyse, probleminių situacijų sprendime, geba atlikti užduotis savarankiškai.

23. Pasiekimų vertinimas pagrindiniame ugdyme.

24. Išorinis vertinimas pagrindiniame ugdyme – Nacionalinis mokinių pasiekimų patikrinimas 8 klasėje (toliau NMPP 8) ir pagrindinio ugdymo mokinių pasiekimų patikrinimas 10 ar II gimnazijos klasėje (toliau PUPP 10).

24.1. NMPP 8 Užduoties struktūra:

Eil. Nr.	Apibendrinto mokymosi turinio sritys	Mokymosi turinio sritys	Pasiekimų sritys				Užduoties procentai
			Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje (A)	Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas (B)	Pasaulio geografinis pažinimas (C)	Geografinių tyrimų gebėjimai (D)	
1.	Geografinis pažinimas	11.1. Orientavimasis erdvėje					10 %
		12.1. Orientavimasis kartografinėje informacijoje					
2.	Gamtinių reiškinių ir procesų analizė	11.3. Europos gamtos ypatumai					40 %
		11.5. Gamtos jėgos ir jų padariniai					
		12.2. Pasaulio klimatas					
		12.3. Geografinės zonos ir jų aplinkos ūkinis naudojimas					

3.	Visuomeninių reiškinių ir procesų analizė	11.2. Europos politinis žemėlapis ir gyventojai					40 %
		11.4. Ūkinė veikla Europoje					
		11.6. Išsivystymo skirtumai pasaulyje, globalizacija, darnūs vystymasis					
4.	Regioninė geografija	12.4. Valstybių ir regionų apžvalga					10 %
Viso procentų:			10 %	40 %	20 %	30 %	100 %

24.2. PUPP 10 Užduoties struktūra:

Eil. Nr.	Apibendrinto mokymosi turinio sritys	Mokymosi turinio sritys	Pasiekimų sritys				Užduoties procentai
			Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje (A)	Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas (B)	Pasaulio geografinis pažinimas (C)	Geografinių tyrimų gebėjimai (D)	
1.	Geografinis pažinimas	14.1. Kartografinė vizualizacija ir komunikacija					5 %
2.	Gamtinių reiškinių ir procesų analizė	13.4. Gamtos išteklių ir darnus jų naudojimas					40 %
		13.5. Pasaulinis vandenynas ir darnus jo naudojimas					
		14.3. Klimato kaita ir klimato apsauga					
3.	Visuomeninių reiškinių ir procesų analizė	13.1. Pasaulio politinis žemėlapis ir išsivystymo skirtumai					40 %
		13.2. Lietuvos ir pasaulio gyventojai					
		13.3. Urbanizacija ir migracija Lietuvoje ir pasaulyje					
		14.2. Ekonominiai procesai pasaulyje ir Lietuvoje					
4.	Regioninė geografija	14.3. Globalizacijos procesai					15 %
Viso procentų:			10 %	40 %	20 %	30 %	100 %

24.3. NMPP ir PUPP užduoties pobūdis. Trumpa informacija apie klausimų tipus (ši dalis bendra visiems vieno patikrinimo dalykams):

Užduoties struktūra	Apibūdinimas
	NMPP patikrinimo užduotis rengiama remiantis tik 7-8 klasės programa. PUPP patikrinimo užduotis rengiama remiantis tik 9–10 klasės programa.
Klausimai ir užduotys	Užduočių sudaro atviri ir uždari klausimai bei užduotys, kuriuose gali būti pasirenkamojo ar trumpojo atsakymo klausimai. Atsakant į pasirenkamojo atsakymo klausimus, reikia (jei nenurodyta kitaip) pasirinkti iš pateiktų atsakymų (pavyzdžiui, sąvokų, terminų, apibrėžimų ir kt.) teisingą ir pažymėti (įrašyti, įkelti, sujungti ir pan.). Už kiekvieną teisingai atsakytą klausimą su pasirenkamaisiais atsakymais mokinys gauna 1 tašką. Atsakant į struktūrinius klausimus, reikia (jei nenurodyta kitaip) pažymėti (įrašyti, įkelti, sujungti ir pan.) žodį, skaičių ar kt. Struktūriniuose klausimuose šalia

	kiekvieno jį sudarančio klausimo nurodomas jo vertinimas taškais.
Iš viso taškų	45
Gebėjimų sritys	Žinios ir supratimas - 40%, taikymas - 30%, aukštesnieji mąstymo gebėjimai - 30%
Trukmė	1 val. (60 min.)
Užduoties rengimas, pateikimas ir vertinimas	Užduotis rengiama centralizuotai, pateikiama ir atliekama elektroninėje užduoties atlikimo sistemoje, vertinama elektroninėje užduoties vertinimo sistemoje.
Priedai	Juodraštis, rašiklis, pieštukai, trintukas, liniuotė, matlankis ir skaičiuotuvas be tekstinės atminties.

25. Pasiekimų vertinimas viduriniame ugdyme.

25.1. Geografijos išorinis vertinimas skirtas mokinio mokymosi pasiekimams, įgytiems mokantis pagal vidurinio ugdymo programą, ir pasirengimui tolesnėms studijoms (stojimui) įvertinti. Išorinio vertinimo metu įvairiomis užduotimis tikrinamos mokinio žinios ir supratimas, žinių taikymo bei aukštesnieji mąstymo gebėjimai. Išorinį vertinimą viduriniame ugdyme sudaro dvi dalys:

25.1.1. pirmoji dalis – tarpinis vertinimas baigiant III gimnazijos klasę,

25.1.2. antroji dalis – valstybinis brandos egzaminas baigiant IV gimnazijos klasę.

26. Tarpinio vertinimo (pirmosios išorinio vertinimo dalies) struktūra. III gimnazijos klasės egzamino užduotis pateikiama kaip atskiras vientisas klausimų rinkinys – testas (automatizuotas tarpinis vertinimas). Už kiekvieną teisingai atsakytą klausimą mokinys gauna 1 tašką. Struktūriniuose klausimuose šalia kiekvieno jį sudarančio klausimo nurodomas jo vertinimas taškais.

26.1. Tarpinio vertinimo užduoties struktūra:

Eil. Nr.	Apibendrinto mokymosi turinio sritys	Mokymosi turinio sritys	Pasiekimų sritys				Užduoties procentai
			Geografinis pažinimas ir orientavimasis (A)	Geografinių reiškinių ir procesų analizė (B)	Globalių iššūkių žmonijai analizė (C)	Geografiniai tyrimai (D)	
1.	Geografinis pažinimas	16.1. Geografinis mąstymas ir Žemės sistema ir globalieji iššūkiai žmonijai					20 %
2.	Gamtinių reiškinių ir procesų analizė	16.2. Vidinės ir išorinės Žemės jėgos bei reljefo kaita					30 %
3.	Visuomeninių reiškinių ir procesų analizė	16.5. Gyventojai ir migracijos					50 %
		16.6. Urbanizacija					
Viso procentų:			20 %	80 %	-	-	100 %

26.2. Tarpinio vertinimo užduoties pobūdis:

Užduoties struktūra	Apibūdinimas
I dalis	Skirtingo tipo (vieno ar kelių teisingų atsakymų, kortelių sudėliojimo nurodyta tvarka, kelių teiginių susiejimo, tinkamos reikšmės priskyrimo, informacijos tekste suradimo ir kt.) testo klausimų. Vertinimas automatizuotas. 20–25 proc. nuo visų taškų t.y. 8-10 taškai
II dalis	Struktūriniai klausimai, iš šių pasiekimų sričių: Geografinio pažinimo ir orientavimasi, bei geografinių reiškinių ir procesų analizės. Juos sudaro skirtingo tipo (vieno ar kelių teisingų atsakymų, kortelių sudėliojimo nurodyta tvarka, kelių teiginių susiejimo, tinkamos reikšmės priskyrimo, informacijos tekste suradimo ir kt.) klausimai, susiję su pagrindine bendra informacija, pateikta struktūrinio klausimo pradžioje. Įvadinė informacija pateikiama tekstu

	ir gali būti papildoma diagramomis, paveikslais, schemomis, lentelėmis ir pan. Struktūrinių klausimų sudarantys klausimai skirti BP numatytiems pasiekimams vertinti ir turi būti nepriklausomi vienas nuo kito, nesusiję su prieš tai pateiktais atsakymais. Vertinimas automatizuotas. 75–80 proc. nuo visų taškų t.y. 30-32 taškai
Iš viso taškų	40
Gebėjimų sritys	Žinios ir supratimas - 30%, taikymas - 50%, aukštesnieji mąstymo gebėjimai - 20%
Trukmė	1,5 val. (90 min.)
Užduoties rengimas, pateikimas ir vertinimas	Užduotis rengiama centralizuotai, pateikiama ir atliekama elektroninėje užduoties atlikimo sistemoje, vertinama elektroninėje užduoties vertinimo sistemoje.
Priedai	Juodraštis, rašiklis, pieštukai, trintukas, liniuotė, matlankis ir skaičiuotuvas be tekstinės atminties.

27. Valstybinis brandos egzaminas. Egzamino užduotis pateikiama kaip atskiras vientisas klausimų rinkinys. Atsakymai pateikiami atsakymų lape. Klausimų rinkinį sudaro 3 struktūriniai klausimai, reikalaujantys žinių taikymo, geografinės informacijos (tekstų statistinių duomenų, iliustracijų) atrankos, analizavimo, vertinimo gebėjimų ir argumentuoto teksto kūrimo (darbas su šaltiniais, analizė, interpretavimas, vertinimas, sprendimai, rezultatų interpretavimas ir išvadų pateikimas samprotavimo rašinys).

27.1. Egzamino struktūra:

Eil. Nr.	Apibendrinto mokymosi turinio sritys	Pasiekimų sritys				Užduoties procentai
		Geografinis pažinimas ir orientavimas (A)	Geografinių reiškinių ir procesų analizė (B)	Globalių iššūkių žmonijai analizė (C)	Geografinių tyrimų gebėjimai (D)	
1.	Geografinis pažinimas					10 %
2.	Gamtinių reiškinių ir procesų analizė					45 %
3.	Visuomeninių reiškinių ir procesų analizė					45 %
Viso procentų:		10 %	60 %	10 %	20 %	100 %

27.2. Egzamino užduoties pobūdis:

Užduoties struktūra	Apibūdinimas
Atviro tipo klausimai ir užduotys	Užduotys iš 11-12 (III - IV gimnazijos) klasių turinio. Egzamino užduotis pateikiama kaip atskiras vientisas klausimų rinkinys. Atsakymai pateikiami atsakymų lape. Klausimų rinkinį sudaro 3 struktūriniai klausimai, reikalaujantys žinių taikymo, geografinės informacijos (tekstų statistinių duomenų, iliustracijų) atrankos, analizavimo, vertinimo gebėjimų ir argumentuoto teksto kūrimo (darbas su šaltiniais, analizė, interpretavimas, vertinimas, sprendimai, rezultatų interpretavimas ir išvadų pateikimas samprotavimo rašinys).
Gebėjimų sritys	Žinios ir supratimas - 20%, taikymas - 30%, aukštesnieji mąstymo gebėjimai - 50%
Iš viso taškų	60
Trukmė	3 val. (180 min.)
Užduoties rengimas, pateikimas ir vertinimas	Užduotis rengiama centralizuotai, pateikiama ir atliekama elektroninėje egzamino užduoties atlikimo sistemoje, vertinama elektroninėje egzamino užduoties vertinimo sistemoje.
Priedai	Juodraštis, rašiklis, pieštukai, trintukas, liniuotė, matlankis ir skaičiuotuvas be tekstinės atminties.

VII SKYRIUS

MOKINIŲ PASIEKIMŲ LYGIŲ POŽYMIAI PAGAL PASIEKIMŲ SRITIS

28. Pasiekimų lygių požymiai. 6 klasė:

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje (A)			
Padedamas pasirenka labai dažnai pamokoje naudojamas priemonės orientavimuisi gerai pažįstamoje aplinkoje. Padedamas elementariai nurodo erdvinius ryšius tarp objektų. (A 1.1.)	Pasirenka dažnai pamokoje naudojamas priemonės, įskaitant elementarius ir skaitmeninius kartografinius šaltinius, orientavimuisi pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Elementariai paaiškina erdvinius ryšius tarp objektų, bando taikyti pagrindines topografinės orientacijos žinias regiono ir globalioje geografinėse erdvėse. (A 1.2.)	Pasirenka ir derina žinomas priemonės, įskaitant elementarius ir skaitmeninius kartografinius šaltinius, orientavimuisi pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Paaiškina erdvinius ryšius tarp objektų, taiko pagrindines topografinės orientacijos žinias regiono ir globalioje geografinėse erdvėse. (A 1.3.)	Pasirenka ir derina įvairias priemones, įskaitant elementarius ir skaitmeninius kartografinius šaltinius, orientavimuisi pažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Puikiai paaiškina erdvinius ryšius tarp objektų, taiko pagrindines topografinės orientacijos žinias regiono ir globalioje geografinėse erdvėse (A 1.4.).
Padedamas orientuojasi pasaulio gamtiniame žemėlapyje ir / arba gaublyje, ne visada tiksliai vartoja kartografinį žodyną. Savais žodžiais, tačiau ne visai tiksliai apibūdina kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją. (A 2.1.)	Orientuojasi pasaulio gamtiniame žemėlapyje ir / arba gaublyje, ne visada tiksliai vartoja kartografinį žodyną. Savais žodžiais, elementariai, apibūdina kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją. (A 2.3.)	Orientuojasi įprastuose mastelio bei tematikos žemėlapiuose ir gaublyje, atskiria ir dažniausiai tinkamai vartoja kartografinį žodyną. Savais žodžiais nusako kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją. (A 2.3.)	Orientuotis įvairaus mastelio bei tematikos žemėlapiuose ir gaublyje, puikiai vartoja kartografinį žodyną, nusako kartografiniuose šaltiniuose esančią gamtinių ir visuomeninių objektų bei reiškinių informaciją. (A 2.4.)
Padedamas pasaulio gamtiniame žemėlapyje ir / arba gaublyje, keliais bruožais apibūdina gerai žinomo objekto geografinę padėtį. (A 3.1.)	Pasaulio gamtiniame ir politiniame žemėlapiuose ir / arba gaublyje remiantis geografinio tinklo elementais, keliais bruožais apibūdina geografinių objektų padėtį, padedant mokytojui, bando nustatyti geografines koordinatas. (A 3.2.)	Įprastuose mastelio žemėlapiuose ir gaublyje remiantis geografinio tinklo elementais apibūdina geografinių objektų padėtį, padedant mokytojui, nustatyto geografinės koordinatas. (A 3.3.)	Įvairaus mastelio žemėlapiuose ir gaublyje remiantis geografinio tinklo elementais puikiai apibūdina geografinių objektų padėtį, nustatyto geografinės koordinatas. (A 3.4.)
2. Gamtinės ir visuomeninės geografinės sistemų pažinimas (B)			
Padedant įvardina Lietuvoje bei pasaulyje vykstančius kelis esminius gamtinius reiškinius ir procesus.	Įvardina Lietuvoje bei pasaulyje vykstančius kelis esminius gamtinius reiškinius ir procesus. Įvardina gamtos reiškinių	Įvardina ir apibūdina Lietuvoje bei pasaulyje vykstančius svarbiausius gamtinius reiškinius ir procesus, skatinant nurodo	Įvardina ir apibūdina Lietuvoje bei pasaulyje vykstančius svarbiausius gamtinius reiškinius ir procesus,

<p>Padedant įvardina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui. (B 1.1.)</p>	<p>poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui. (B 1.2.)</p>	<p>jų priežastis ir padarinius. Apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui. (B 1.3.)</p>	<p>nurodo jų priežastis ir padarinius. Apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui. (B 1.4.)</p>
<p>Padedant skiria ir apibūdina pagrindinius visuomenės skiriamuosius bruožus, ūkinės veiklos ypatumus. (B 2.1.)</p>	<p>Skiria pagrindinius visuomenės skiriamuosius bruožus, ūkinės veiklos ypatumus. (B 2.2.)</p>	<p>Skiria ir apibūdina pagrindinius visuomenės skiriamuosius bruožus, ūkinės veiklos ypatumus. (B 2.3.)</p>	<p>Skiria ir apibūdina pagrindinius visuomenės skiriamuosius bruožus, ūkinės veiklos ypatumus. (B 2.4.)</p>
<p>Padedant skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius. Padedant fragmentiškai apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui ir gamtai, nurodo viena ar dvi gamtos apsaugos priemones, tačiau ne pačias geriausias. (B 3.1.)</p>	<p>Padedant skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius. Padedant apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui ir gamtai, nurodo viena ar dvi gamtos apsaugos priemones, tačiau ne pačias geriausias. (B 3.2.)</p>	<p>Skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius. Skatinant gerai apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui ir gamtai, nurodo viena ar dvi gamtos apsaugos priemones. (B 3.3.)</p>	<p>Skiria natūralius ir žmogaus paveiktus kraštovaizdžius. Puikiai apibūdina gamtos reiškinių poveikį žmonėms ir jų gyvenimo būdui bei žmonių ūkinės veiklos įtaką kraštovaizdžiui ir gamtai, nurodo kelias tinkamiausias gamtos apsaugos priemones. (B 3.4.)</p>
<p>3. Pasaulio geografinis pažinimas (C)</p>			
<p>Įvardija kai kuriuos Lietuvos gamtinius ir visuomeninius bruožus. Priskiria kai kuriuos pasaulio ypatingų vietovių bruožus. (C 1.1.)</p>	<p>Skiria ir kai kuriuos apibūdina Lietuvos gamtinius ir visuomeninius bruožus. Priskiria svarbiausius pasaulio ypatingų vietovių bruožus. (C 1.2.)</p>	<p>Apibūdina daugelį gamtinius ir visuomeninius Lietuvos bruožų. Vertina pasaulio ypatingų vietovių esminius gamtinius ir visuomeninius bruožus. (C 1.3.)</p>	<p>Apibūdina įvairius gamtinius ir visuomeninius Lietuvos bruožus. Vertina pasaulio ypatingų vietovių gamtinius ir visuomeninius bruožus. (C 1.4.)</p>
<p>Įvardina kelis Lietuvos gamtinės ir visuomeninės aplinkos kaitos pavyzdžius susijusių su technologijų bei globalizacijos poveikiu. (C 2.1.)</p>	<p>Įvardinti Lietuvos gamtinės ir visuomeninės aplinkos kaitą susijusių su technologijų bei globalizacijos poveikiu. (C 2.2.)</p>	<p>Sieti Lietuvos gamtinės ir visuomeninės aplinkos kaitą su technologijų ir globalizacijos teikiamomis galimybėmis. (C 2.3.)</p>	<p>Įvairiais kontekstais sieti bei paaiškinti Lietuvos gamtinės ir visuomeninės aplinkos kaitą su technologijų ir globalizacijos teikiamomis galimybėmis. (C 2.4.)</p>
<p>Lyginti Lietuvos ir pasaulio šalis bei regionus pagal konkretų nurodytą gamtinį ar visuomeninį požymį, pagal tai nustatyti bent po vieną Žemės masto ir vietinio lygmens geografinės ypatybes. (C 3.1.)</p>	<p>Skirti ir lyginti Lietuvos ir pasaulio šalis bei regionus pagal kelis gamtinius ar visuomeninius požymius, pagal tai nustatyti bent po vieną Žemės masto ir vietinio lygmens geografinių sąlygų skirtumą. (C 3.2.)</p>	<p>Skirti ir lyginti Lietuvos ir pasaulio šalis bei regionus pagal pateiktus gamtinius ir visuomeninius požymius, pagal tai nustatyti Žemės masto ir vietinio lygmens geografinių sąlygų skirtumus. (C 3.3.)</p>	<p>Lyginti Lietuvos ir pasaulio šalis bei regionus pagal pateiktus gamtinius ir visuomeninius požymius, nustatyti tarpusavio ryšius, pagal tai identifikuoja Žemės masto ir</p>

			vietinio lygmens geografinių sąlygų skirtumus. (C 3.4.)
4. Geografinių tyrimų gebėjimai (D)			
Bando skirti geografinius klausimus nuo ne geografinių. (D 1.1.)	Bando skirti geografinius klausimus nuo ne geografinių. Padedamas kelia nesudėtingus geografinius klausimus. (D 1.2.)	Skiria geografinius klausimus nuo ne geografinių. Skatinamas kelia nesudėtingus geografinius klausimus. (D 1.3.)	Puikiai skiria geografinius klausimus nuo ne geografinių. Savarankiškai kelia nesudėtingus geografinius klausimus. (D 1.4.)
Padedamas bando skirti pirminius nuo antrinių šaltinių. Renka, informaciją iš šaltinių, tačiau ne visada ją naudoja. Pasitardamas su mokytoju siūlo paprasto tyrimo atlikimo eigą, pasirenka tinkamas priemones ir planuoja nesudėtingą tyrimą apie artimos aplinkos gamtinius ypatumus. (D 2.1.)	Skatinamas skiria pirminius ir antrinius šaltinius. Renka, tačiau ne visada naudoja informaciją iš pirminių ir antrinių šaltinių. Pagal pateiktą pavyzdį planuoja ir atlieka nesudėtingą tyrimą apie artimos aplinkos gamtinius ir visuomeninius ypatumus, menkai naudoja šaltinius. (D 2.2.)	Skiria pirminius ir antrinius šaltinius. Renka, tačiau ne visada naudoja informaciją iš pirminių ir antrinių šaltinių. Patariamasi planuoja ir atlieka nesudėtingą tyrimą apie artimos aplinkos gamtinius ir visuomeninius ypatumus naudojantis pirminiais ir antriniais šaltiniais. (D 2.3.)	Puikiai skiria pirminius ir antrinius šaltinius. Renka ir naudoja informaciją iš pirminių ir antrinių šaltinių. Savarankiškai planuoja ir atlieka nesudėtingą tyrimą apie artimos aplinkos gamtinius ir visuomeninius ypatumus naudojantis pirminiais ir antriniais šaltiniais. (D 2.4.)
Padedamas bando sudaryti grafikus ir / arba lenteles ir / arba diagramas geografiniai informacijai pavaizduoti. Padedamas pavaizduoja geografinę informaciją nesudėtingame žemėlapyje ir / arba kartoschemoje. (D 3.1.)	Padedamas sudaro grafikus, lenteles ir diagramas geografiniai informacijai pavaizduoti. Skatinamas pavaizduoja geografinę informaciją nesudėtingame žemėlapyje ar kartoschemoje. (D 3.2.)	Skatinamas sudaro grafikus, lenteles ir diagramas geografiniai informacijai pavaizduoti. Pavaizduoja geografinę informaciją nesudėtingame žemėlapyje ar kartoschemoje. (D 3.3.)	Savarankiškai sudaro grafikus, lenteles ir diagramas geografiniai informacijai pavaizduoti. Puikiai pavaizduoja geografinę informaciją nesudėtingame žemėlapyje ar kartoschemoje. (D 3.4.)
Padedamas analizuoja elementarią geografinę informaciją, akivaizdžiai pateiktą tekstuose, žemėlapiuose, lentelėse, grafikuose, nuotraukose, dokumentuose, siekiant nustatyti pagrindinius aprašytus ir pavaizduotus daiktų, reiškinių ryšius; randa dėsningumą ar sąsajų, bet negali išskirti pagrindinio dėsningumo ar sąsajos. Padedamas naudoja elementarius matematinius skaičiavimus geografiniai informacijai analizuoti,	Padedamas analizuoja nesudėtingą geografinę informaciją, pateiktą tekstuose, žemėlapiuose, lentelėse, grafikuose, nuotraukose, dokumentuose, siekiant nustatyti pagrindinius aprašytus ir pavaizduotus daiktų, reiškinių ryšius ir sąsajas, atkreipia dėmesį į keletą svarbių pagrindinio dėsningumo ar sąsajų, bet neatsižvelgia į kai kuriuos aspektus. Padedamas naudoja elementarius matematinius skaičiavimus geografiniai	Skatinamas analizuoja nesudėtingą geografinę informaciją, pateiktą tekstuose, žemėlapiuose, lentelėse, grafikuose, nuotraukose, dokumentuose, garso ir kitose skaitmeninėse laikmenose, siekiant nustatyti pagrindinius aprašytus ir pavaizduotus daiktų, reiškinių ryšius, sąsajas ir pokyčius. Naudoja elementarius matematinius skaičiavimus geografiniai informacijai analizuoti. Gerai taiko daugumą matematinių	Savarankiškai analizuoja nesudėtingą geografinę informaciją, pateiktą tekstuose, žemėlapiuose, lentelėse, grafikuose, nuotraukose, dokumentuose, garso ir kitose skaitmeninėse laikmenose, siekiant nustatyti pagrindinius ir detalesnius aprašytus ir pavaizduotus daiktų, reiškinių ryšius, sąsajas ir pokyčius. Naudoja elementarius

<p>tačiau dėl sprendime pasitaikančių klaidų, gauti rezultatai ar daromos išvados dažniausiai yra klaidingos, nedera su konkrečiais nagrinėtais atvejais, nepagrįstos loginiais samprotavimais. (D 4.1.)</p>	<p>informacijai analizuoti. Taiko ugdymo turinyje apibrėžtas standartines procedūras tik spręsdamas elementarius arba supaprastintus uždavinius įprastame kontekste. (D 4.2.)</p>	<p>veiksmų, nedaro esminių klaidų. (D 4.3.)</p>	<p>matematinis skaičiavimus geografinėi informacijai analizuoti, be žymesnių klaidų atlieka esmines procedūras. (D 4.4.)</p>
<p>Padedamas pristato geografinę informaciją žodžiu ir / arba raštu, pasitelkiant žemėlapius ir / arba kita grafine medžiaga. Padedamas palygina gautus tyrimų rezultatus, bando daryti išvadas, tačiau trūksta joms pagrindžiančių argumentų. Nurodo, kokie rezultatai rodo, kad yra atsakyta į probleminį klausimą, Aptardamas atliktą tyrimą, nurodo, kas pavyko ar nepavyko, ką būtų galima daryti kitaip. (D 5.1.)</p>	<p>Skatinimams pristato geografinę informaciją žodžiu ir / arba raštu, pasitelkiant žemėlapius ir / arba kita grafine medžiaga. Remiantis tyrimų rezultatais daro paprastas apibendrinamąsias išvadas, tačiau joms trūksta pagrindžiančių argumentų. Nurodo, kokie rezultatai rodo, kad yra atsakyta į probleminį klausimą arba dalinasi idėjomis, kodėl neatsakyta. Vertina atliktą tiriamąją veiklą ir siūlo jos tobulinimo būdą. (D 5.2.)</p>	<p>Savarankiškai pristato geografinę informaciją žodžiu ir raštu, pasitelkiant žemėlapius ir kita grafine medžiaga. Remiantis tyrimų rezultatais daro paprastas apibendrinamąsias išvadas. Nurodo, kokie rezultatai rodo, kad yra atsakyta į probleminį klausimą arba dalinasi idėjomis, kodėl neatsakyta. Vertina atliktą tiriamąją veiklą ir siūlo jos tobulinimo būdą. (D 5.3.)</p>	<p>Puikiai pristato geografinę informaciją žodžiu ir raštu, pasitelkiant žemėlapius ir kita grafine medžiaga. Remiantis tyrimų rezultatais daro paprastas apibendrinamąsias išvadas. Paaikšina, kokie rezultatai rodo, kad yra atsakyta į probleminį klausimą. Vertina atliktą tiriamąją veiklą ir siūlo jos tobulinimo būdą. (D 5.4.)</p>

29. Pasiekimų lygių požymiai. 7-8 klasės:

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje (A)			
<p>Padedamas pasirenka priemones kuriomis gali orientuotis gerai žinomoje aplinkoje ir vietovėje. Remdamasis gerai žinomu kontekstu, skaičiuoja laiko skirtumus pagal laiko juostas. (A 1.1.)</p>	<p>Pasirenka priemones kuriomis gali orientuotis įprastoje aplinkoje ir vietovėje. Remdamasis nesudėtingu kontekstu skaičiuoja laiko skirtumus pagal laiko juostas. (A 1.2.)</p>	<p>Pasirenka kompleksines priemones, įskaitant GPS bei kartografinius šaltinius, savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje. Remdamasis sudėtingesniu, nauju kontekstu skaičiuoja laiko skirtumus pagal laiko juostas. (A 1.3.)</p>	<p>Pasirenka, derina ir taiko kompleksines priemones, įskaitant GPS bei kartografinius šaltinius, savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje. Remdamasis nežinomu kontekstu nustato laiko juostų / zonų santykį su pasauliniu koordinuotuoju laiku. (A 1.4.)</p>
<p>Padedamas analizuoja gerai žinomuose kartografiniuose šaltiniuose gerai žinomais simboliiais išreikštą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją. Iš dalies apibendrina šaltiniuose pateiktą informaciją. (A 2.2.)</p>	<p>Analizuoja žinomuose kartografiniuose šaltiniuose simboliiais išreikštą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją. Iš dalies apibendrina šaltiniuose pateiktą informaciją. (A 2.2.)</p>	<p>Analizuoja ir lygina įprastuose kartografiniuose šaltiniuose simboliiais išreikštą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją. Apibendrina šaltiniuose pateiktą informaciją. (A 2.3.)</p>	<p>Analizuoja ir lygina sudėtinguose kartografiniuose šaltiniuose simboliiais išreikštą gamtinių ir visuomeninių objektų ir reiškinių informaciją. Išsamiai apibendrina ir susieja šaltiniuose pateiktą</p>

Padedamas iš dalies apibendrina šaltiniuose pateiktą informaciją. (A 2.1.)			informaciją. (A 2.4.)
Nustato gamtinių bei visuomeninių objektų geografinę padėtį įprastame geografiniame kontekste. (A 3.1.)	Nustato ir palygina kelių gamtinių ir (ar) visuomeninių objektų geografinę padėtį bei nurodo jų geografinės padėties panašumus ir skirtumus įprastame ar nesudėtingame geografiniame kontekste. (A 3.2.)	Palygina ir vertina gamtinių ir (ar) visuomeninių objektų geografinę padėtį nesudėtingame ar neįprastame geografiniame kontekste. (A 3.3.)	Įvairaus mastelio žemėlapiuose, remiantis geografinio tinklo elementais bei skaitmenine kartografinė informacija nustato geografinių objektų padėtį, palygina įvairių objektų padėties ypatumus, nurodo elementarius kelis jų skirtumus. (A 3.4.)
2. Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas (B)			
Padedant įvardina ir bendriausiais bruožais apibūdina Europoje ir/arba pasaulyje vykstančius esminius gamtinius reiškinius ir procesus, bando parodyti jų pasireiškimo teritorijas. (B 1.1.)	Įvardina ir bendriausiais bruožais apibūdina Europoje ir pasaulyje vykstančius esminius gamtinius reiškinius ir procesus, bando parodyti jų pasireiškimo teritorijas, įvardina jų poveikį aplinkai. (B 1.2.)	Įvardina, bendriausiai apibūdina ir paaškina Europoje ir pasaulyje vykstančius svarbiausius gamtinius reiškinius ir procesus, parodo jų pasireiškimo teritorijas, apibūdina jų poveikį aplinkai. (B 1.3.)	Įvardina, puikiai apibūdina ir paaškina Europoje ir pasaulyje vykstančius įvairius gamtinius reiškinius ir procesus, parodo jų pasireiškimo teritorijas, apibūdina jų poveikį aplinkai. (B 1.4.)
Padedant įvardina ir bendriausiai apibūdina Europoje ir/arba pasaulyje vykstančius pačius svarbiausius gyventojų, ekonomikos procesus ir reiškinius, bando parodyti jų teritorinį pasiskirstymą. Padedant lygina valstybių socialinius bei ekonominius rodiklius, nurodo esminį skirtumą ir/arba panašumą. (B 2.1.)	Įvardina ir bendriausiai apibūdina Europoje ir pasaulyje vykstančius pačius svarbiausius gyventojų, ekonomikos procesus ir reiškinius, jų priežastis, padarinius ir bando parodyti jų teritorinį pasiskirstymą. Lygina valstybių socialinius bei ekonominius rodiklius, nurodo skirtumus ir panašumus, daro išvadą, tačiau jos ne visada būna pagrįstos. (B 2.2.)	Įvardina, bendriausiai apibūdina ir paaškina Europoje ir pasaulyje vykstančius pačius svarbiausius gyventojų, ekonomikos procesus ir reiškinius, jų priežastis, padarinius ir teritorinį pasiskirstymą. Lygina valstybių socialinius bei ekonominius rodiklius, nurodo skirtumus ir panašumus, daro išvadą. (B 2.3.)	Įvardina, puikiai apibūdina ir paaškina Europoje ir pasaulyje vykstančius esminius gyventojų, ekonomikos procesus ir reiškinius, jų priežastis, padarinius ir teritorinį pasiskirstymą. Lygina valstybių socialinius bei ekonominius rodiklius, nurodo skirtumus ir panašumus, daro argumentuotą išvadą. (B 2.4.)
Padedant įvardina ir bendriausiai apibūdina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius. Padedant įvardina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai. (B 3.1.)	Įvardina ir bendriausiai apibūdina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius, bando rasti jų regioninius skirtumus. Įvardina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai įvairiose geografinėse erdvėse. (B 3.2.)	Įvardina, bendriausiai apibūdina ir paaškina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius, randa jų regioninius skirtumus ir paaškina priežastis. Vertina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai įvairiose geografinėse erdvėse, tačiau pasitaiko keletas netikslumų. (B 3.3.)	Įvardina, puikiai apibūdina ir paaškina gamtinės ir visuomeninės aplinkos veiksnių ryšius, randa jų regioninius skirtumus ir paaškina priežastis. Vertina žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveikos poveikį aplinkai įvairiose geografinėse erdvėse. (B 3.4.)
3. Pasaulio geografinis pažinimas (C)			
Išskiria didžiausius	Išskiria ir keliais požymiais	Išskiria ir apibūdina	Išskiria ir apibūdina

<p>pasaulio geografinius regionus ir pateikti kelis jų požymius. Pagal nurodytus požymius, apibūdina Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes, nusako bent po vieną panašumą ar skirtumą. (C 1.1.)</p>	<p>apibūdina didžiausius pasaulio geografinius regionus. Pagal nurodytus požymius, apibūdina Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes, nusako panašumus, skirtumus. (C 1.2.)</p>	<p>didžiausius geografinius regionus pagal nurodytus požymius. Pagal nurodytus požymius, analizuoja Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes, nusako panašumus, skirtumus, jų priežastis. (C 1.3.)</p>	<p>pasaulio geografinius regionus pagal nurodytus požymius. Analizuoti Europą, jos regionus, jiems priklausančias valstybes, nusako panašumus, skirtumus, jų priežastis. (C 1.4.)</p>
<p>Įvardija pavyzdžius, kaip verslų ir technologijų pagalba žmonės keičia pasaulio vietas ir regionus. (C 2.1.)</p>	<p>Paaškina, kaip verslų ir technologijų pagalba žmonės keičia pasaulio vietas ir regionus. (C 2.2.)</p>	<p>Lygina ir paaškina, kaip verslų ir technologijų pagalba žmonės keičia pasaulio vietas ir regionus. (C 2.3.)</p>	<p>Analizuoja, lygina ir paaškina, kaip verslų ir technologijų pagalba žmonės keičia pasaulio vietas ir regionus. (C 2.4.)</p>
<p>Pagal pateiktus požymius lygina gamtinius ir visuomeninius teritorijos, valstybės, regiono ypatumus. Pagal pateiktą vaizdą apibūdina vietas, erdvės, tvarios aplinkos komponentų tarpusavio ryšius. (C 3.1.)</p>	<p>C 3.2. Pagal pateiktus požymius lygina gamtinius ir visuomeninius teritorijos, valstybės, regiono ypatumus, rasti po vieną panašumą ir skirtumą. Apibūdina vietas, erdvės, tvarios aplinkos komponentų tarpusavio ryšius.</p>	<p>Lygina gamtinius ir visuomeninius teritorijos, valstybės, regiono ypatumus, randa panašumus ir skirtumus. Sieja vietas, erdvės, tvarios aplinkos komponentų tarpusavio ryšius. (C 3.3.)</p>	<p>Lygina gamtinius ir visuomeninius teritorijos, valstybės, regiono ypatumus, randa panašumus ir skirtumus, paaškina priežastis. Modeliuoja vietas, erdvės, tvarios aplinkos komponentų tarpusavio ryšius. (C 3.4.)</p>
<p>4. Geografinių tyrimų gebėjimai (D)</p>			
<p>Padedamas bando skirti gamtines ir visuomenines problemas bei kelia su jomis susijusius geografinius klausimus. Padedamas planuoja tyrimą, taiko efektyviausius tyrimo būdus, ieškant atsakymo į geografinius klausimus. (D 1.1.)</p>	<p>Skatinamas atpažįsta gamtines ir visuomenines problemas bei kelia su jomis susijusius geografinius klausimus. Padedamas planuoja tyrimą, taiko efektyviausius tyrimo būdus, ieškant atsakymo į geografinius klausimus. (D 1.2.)</p>	<p>Atpažįsta gamtines ir visuomenines problemas bei kelia su jomis susijusius geografinius klausimus. Skatinamas planuoja tyrimą, bet pasirenka ne efektyviausius būdus, ieškant atsakymo į geografinius klausimus. (D 1.3.)</p>	<p>Atpažįsta gamtines ir visuomenines problemas bei kelia su jomis susijusius geografinius klausimus. Savarankiškai organizuoja ir planuoja tyrimą, pasirenka veiksmingus būdus, ieškant atsakymo į geografinius klausimus. (D 1.4.)</p>
<p>Padedamas palygina elementaraus turinio pirminius ir antrinius šaltinius, nurodo jų turinio panašumus ar skirtumus. Padedamas aprašo nesudėtingą pasirinktą informacijos šaltinį, nurodo jo paskirtį, turinį ir vaidmenį (planuojamame) tyrime. Naudoja gerai žinomus šaltinius ir būdus</p>	<p>Palygina elementaraus turinio pirminius, antrinius ir tretinius šaltinius, nurodo jų turinio panašumus ir skirtumus. Aprašo nesudėtingą pasirinktą informacijos šaltinį, nurodo jo paskirtį, turinį ir vaidmenį (planuojamame) tyrime. Naudoja įprastus šaltinius ir būdus (metodus) geografinei informacijai rinkti. (D 2.2.)</p>	<p>Paaškina nesudėtingo turinio pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių skirtumas. Aprašo nesudėtingą pasirinktą informacijos šaltinį, nurodo jo paskirtį, turinį ir vaidmenį (planuojamame) tyrime. Naudoja įvairius šaltinius ir būdus (metodus) geografinei informacijai rinkti. (D 2.3.)</p>	<p>Paaškina naujo konteksto pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių skirtumas, pateikti jų pavyzdžių. Aprašo vieną / du pasirinktus naujo konteksto informacijos šaltinius, nurodo jų paskirtį, turinį ir vaidmenį (planuojamame) tyrime. Naudoja įvairius šaltinius ir būdus (metodus) geografinei informacijai rinkti. (D 2.4.)</p>

(metodus) geografinę informacijai rinkti. (D 2.1.)			
Pagal surinktą geografinę informaciją, padedamas sukuria jai tinkamą pateikimo vaizdinę formą (žemėlapis, kartoschema, diagrama, grafikas, lentelė). Integruoja įprastus informacijos pateikimo būdus geografinę informacijai pavaizduoti. (D 3.1.)	Pagal surinktą geografinę informaciją, skatinamas sukuria jai tinkamą pateikimo vaizdinę formą (žemėlapis, kartoschema, diagrama, grafikas, lentelė). Nurodo jos privalumus ir trūkumus. Integruoja įprastus informacijos apibendrinimo ir pateikimo būdus geografinę informacijai pavaizduoti. (D 3.2.)	Pagal surinktą geografinę informaciją, sukuria jai tinkamą pateikimo vaizdinę formą (žemėlapis, kartoschema, diagrama, grafikas, lentelė). Nurodo jos privalumus ir trūkumus. Integruoja įvairius informacijos apibendrinimo ir pateikimo būdus geografinę informacijai pavaizduoti. (D 3.3.)	Pagal surinktą geografinę informaciją, sukuria jai tinkamą pateikimo vaizdinę formą (žemėlapis, kartoschema, diagrama, grafikas, lentelė). Įvertina jos privalumus ir trūkumus. Integruoja įvairius informacijos apibendrinimo ir pateikimo būdus bei formas geografinę informacijai pavaizduoti. (D 3.4.)
Padedamas lygina geografinę informaciją, gaunamą iš įprastų šaltinių – grafikų, lentelių, schemų, diagramų, tekstų, nuotraukų. Analizuoja informaciją pateiktą įprastų žemėlapių, palydovinių vaizdų ir / arba GIS technologijų pagalba, padaro kai kurias išvadas. Naudoja statistinius metodus geografinę informacijai analizuoti. (D 4.1.)	Analizuoja ir lygina geografinę informaciją, gaunamą iš įprastų šaltinių – grafikų, lentelių, schemų, diagramų, tekstų, nuotraukų. Analizuoja informaciją pateiktą įvairių žemėlapių, palydovinių vaizdų ir GIS technologijų pagalba, padaro kai kurias išvadas. Naudoja statistinius metodus geografinę informacijai analizuoti ir pakomentuoti. (D 3.2.)	Analizuoja ir lygina geografinę informaciją, gaunamą iš įvairių šaltinių – grafikų, lentelių, schemų, diagramų, tekstų, nuotraukų, dokumentų ir interviu. Analizuoja informaciją pateiktą įvairių žemėlapių, palydovinių vaizdų ir GIS technologijų pagalba, padaro išvadas apie konkrečius faktus ar įvykius; pateikia argumentuotą nuomonę. Naudoja statistinius ir kitus kiekybinius metodus geografinę informacijai analizuoti ir pakomentuoti. (D 3.3.)	Analizuoja, lygina ir kritiškai vertina geografinę informaciją, gaunamą iš įvairių šaltinių – grafikų, lentelių, schemų, diagramų, tekstų, nuotraukų, dokumentų ir interviu. Analizuoja informaciją pateiktą įvairių žemėlapių, palydovinių vaizdų ir GIS technologijų pagalba, pateikia argumentuotą nuomonę. Naudoja statistinius ir kitus kiekybinius metodus geografinę informacijai analizuoti ir pakomentuoti. (D 3.4.)
Padedant parengia ir pristatyto geografinę informaciją, atsakant į geografinio tyrimo klausimus. Remiantis tyrimų rezultatais padedant daro išvadas. Remiantis žemėlapiais ir kitais geografinės informacijos šaltiniais, padedant daro išvadas. (D 4.1.)	Parengia ir įvairiais būdais skatinimas pristatyto geografinę informaciją, atsakant į geografinio tyrimo klausimus. Remiantis tyrimų rezultatais padedant daro išvadas. Remiantis žemėlapiais ir kitais geografinės informacijos šaltiniais, padedant daro išvadas. (D 4.2.)	Parengia ir įvairiais būdais skatinimas pristatyto geografinę informaciją, atsakant į geografinio tyrimo klausimus. Remiantis tyrimų rezultatais daro išvadas ir teikia siūlymus problemoms spręsti. Remiantis žemėlapiais ir kitais geografinės informacijos šaltiniais daro išvadas. (D 4.3.)	Parengia ir įvairiais būdais savarankiškai pristatyto geografinę informaciją atsakant į geografinio tyrimo klausimus. Remiantis tyrimų rezultatais daro išvadas ir teikia siūlymus problemoms spręsti. Remiantis žemėlapiais ir kitais geografinės informacijos šaltiniais daro duomenimis grįstas išvadas. (D 4.4.)

30. Pasiekimų lygių požymiai. 9-10 ir I-II gimnazijos klasės:

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
1. Orientavimasis erdvėje ir žemėlapyje (A)			

<p>Padedamas naudoja GIS ir / arba GPS technologijas, kartografinius šaltinius orientavimuisi gerai žinomoje aplinkoje ir vietovėje. Padedamas įvardina geografinius faktus ir objektus į gerai žinomas erdvines sistemas. (A 1.1.)</p>	<p>Padedamas naudoja GIS ir GPS technologijas, kartografinius šaltinius savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje. Įtraukia geografinius faktus ir objektus į žinomas erdvines sistemas ir bando nustatyti tarp jų egzistuojančius erdvinius ryšius. (A 1.2.)</p>	<p>Naudoja GIS ir GPS technologijas, kartografinius šaltinius savarankiškam orientavimuisi įprastoje aplinkoje ir vietovėje. Įtraukia geografinius faktus ir objektus į įprastas erdvines sistemas ir nustatyti tarp jų egzistuojančius erdvinius ryšius. (A 1.3.)</p>	<p>Tikslingai naudoja GIS ir GPS technologijas, kartografinius šaltinius savarankiškam orientavimuisi nepažįstamoje aplinkoje ir vietovėje. Įtraukia geografinius faktus ir objektus į įvairias erdvines sistemas ir puikiai nustatyto tarp jų egzistuojančius erdvinius ryšius. (A 1.4.)</p>
<p>A 2.1. Padedamas analizuoja ir vertina gerai žinomuose kartografiniuose kūriniuose informaciją, naudoja GIS technologijas. Bando kurti topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius.</p>	<p>A 2.2. Analizuoja ir vertina žinomuose kartografiniuose kūriniuose informaciją, naudoja GIS technologijas, kartografinius simbolius kuriant topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius.</p>	<p>Analizuoja ir kritiškai vertina įprastuose kartografinių kūrinių informacijos patikimumą, tikslingai naudoja GIS technologijas, kartografinius simbolius kuriant topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius.</p>	<p>Analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina kartografinių kūrinių informacijos patikimumą, tikslingai ir kūrybiškai naudoja GIS technologijas, kartografinius simbolius kuriant topografinius eskizus ir paprastus žemėlapius. (A 2.4.)</p>
<p>Geografinės padėties nustatymui pasirenka gerai žinomus geografinės informacijos šaltinius, bando naudoti GIS technologijas bei pateikia teiginius apie objektų geografinę padėtį. (A 3.1.)</p>	<p>Geografinės padėties nustatymui pasirenka žinomus geografinės informacijos šaltinius, įskaitant ortofoto ir kosmines nuotraukas, naudoja GIS technologijas bei nustatyto objektų gamtinę geografinę padėtį, tačiau negali labiau detalizuoti. (A 3.2.)</p>	<p>A 3.3. Geografinės padėties nustatymui pasirenka įprastus geografinės informacijos šaltinius, įskaitant ortofoto ir kosmines nuotraukas, naudoja GIS technologijas bei nustatyto objektų gamtinę, ir ekonominę geografinę padėtį, analizuoti jos ypatumus. (A 2.3.)</p>	<p>A 3.4. Geografinės padėties nustatymui kūrybiškai pasirenka įvairius geografinės informacijos šaltinius, įskaitant ortofoto ir kosmines nuotraukas, naudojasi GIS technologijas bei nustatyto objektų gamtinę, ekonominę ir geopolitinę geografinę padėtį, analizuoja, interpretuoja ir kritiškai vertina jos ypatumus.</p>
<p>2. Gamtinės ir visuomeninės geografijos sistemų pažinimas (B)</p>			
<p>Padedamas analizuoja ir lyginta pasaulio regionuose, Lietuvoje ir konkrečiose valstybėse vykstančius kelis esminius gamtinius procesus, reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą, geba išskirti jų viena ar du esminius bruožus. (B 1.1.)</p>	<p>Skatinimas analizuoja ir lyginta pasaulio regionuose, Lietuvoje ir konkrečiose valstybėse vykstančius kelis esminius gamtinius procesus, reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą, geba juos apibūdinti bei paaiškinti. (B 1.2.)</p>	<p>Analizuoja, lyginta ir vertina pasaulio regionuose, Lietuvoje ir konkrečiose valstybėse vykstančius esminius/svarbiausius gamtinius procesus, reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro išvadas. (B 1.3.)</p>	<p>Analizuoja, lyginta ir kritiškai vertina pasaulio regionuose, Lietuvoje ir konkrečiose valstybėse vykstančius įvairius gamtinius procesus, reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro argumentuotas išvadas. (B 1.4.)</p>
<p>Padedamas analizuoja ir lyginta Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius gyventojų, kultūros, ekonomikos kelis</p>	<p>Skatinimas analizuoja ir lyginta Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius gyventojų, kultūros, ekonomikos kelis</p>	<p>Analizuoja, lyginta ir vertina Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius gyventojų, kultūros, ekonomikos</p>	<p>Analizuoja, lyginta ir kritiškai vertina Lietuvoje ir pasaulyje vykstančius gyventojų, kultūros, ekonomikos</p>

esminius procesus ir reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei geba išskirti jų viena ar du esminius bruožus. (B 2.1.)	esminius procesus ir reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą, geba juos apibūdinti bei paaiškinti. (B 2.2.)	esminius/svarbiausius procesus ir reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro išvadas. (B 2.3.)	įvairius procesus ir reiškinius, jų padarinius ir teritorinį pasiskirstymą bei daro argumentuotas išvadas.
Padedamas analizuoja ir lyginta gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai bei geba išskirti jų viena ar du esminius bruožus. Fragmentiškai gali nurodyti žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveiką. (B 3.1.)	Skatinimas analizuoja ir lyginta gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai, geba juos įvardyti bei paaiškinti. Geba nurodyti žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveiką ir ją iliustruoti konkrečiais pavyzdžiais. (B 3.2.)	Analizuoja, lyginta ir vertina gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai bei daro išvadas. Geba paaiškinti žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveiką įvairiose geografinėse erdvėse, vertinti jos poveikį aplinkai. (B 3.3.)	B 3.4. Analizuoja, lyginta ir kritiškai vertina gamtinių ir antropogeninių aplinkos veiksnių poveikį kraštovaizdžiui ir aplinkai bei daro argumentuotas išvadas. Geba paaiškinti žmogaus ir gamtos tarpusavio sąveiką įvairiose geografinėse erdvėse, vertinti jos poveikį aplinkai. (B 2.4.)
3. Pasaulio geografinis pažinimas (C)			
Įvardina pasaulio šalis ir regionus pagal nurodytus panašumus ir skirtumus. Priskiria Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą konkrečiai įvardintose erdvėse. (C 1.1.)	Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal kelis įvardintus panašumus ir skirtumus. Apibūdina Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą konkrečiai įvardintose erdvėse. (C 1.2.)	Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal jų panašumus ir skirtumus. Analizuoja Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą konkrečiai įvardintose erdvėse. (C 1.3.)	Lygina pasaulio šalis ir regionus pagal jų panašumus ir skirtumus, pateikti išvadas. Analizuoja Lietuvos visuomeninių bruožų pasireiškimą įvairaus masto erdvėse. (C 1.4.)
Nurodo priežastis priskirti besikeičiantiems regionams, vietovėms siejant tai su žmogaus ir aplinkos kintančių santykių pobūdžiu. (C 2.1.)	Įvardina priežastis, dėl kurių keičiasi regionai, vietovės siejant tai su žmogaus ir aplinkos kintančių santykių pobūdžiu. (C 2.2.)	Identifikuoja ir apibūdina daugelį priežasčių, dėl kurių keičiasi regionai, vietovės siejant tai su žmogaus ir aplinkos kintančių santykių pobūdžiu. (C 2.3.)	Identifikuoja ir vertina priežastis, dėl kurių keičiasi regionai, vietovės siejant tai su žmogaus ir aplinkos kintančių santykių pobūdžiu. (C 2.4.)
Įvardina ir nurodyto erdvinio lygmens gamtinius ir visuomeninius regionus, suskirsto pateiktas regionuose kylančias problemas su pasiūlytais sprendimo būdais. Remiantis konkrečia informacija, nusako regionų kaitą ir reikšmingumą žmonėms. (C 3.1.)	Lygina įvairaus erdvinio lygmens gamtinius ir visuomeninius regionus, sieja regionuose kylančias problemas su pasiūlytais sprendimo būdais. Remiantis įvairia informacija, nusako regionų kaitą ir reikšmingumą žmonėms. (C 3.2.)	Analizuoja ir lygina įvairaus erdvinio lygmens gamtinius, politinius, ekonominius, kultūrinius regionus, sieti juose kylančias problemas su regionais ir teikti jų sprendimo būdus. Remiantis įvairia informacija, vertina regionų kaitą ir reikšmingumą žmonėms. (C 3.3.)	Analizuoja, lygina ir vertina įvairaus erdvinio lygmens gamtinius, politinius, ekonominius, kultūrinius regionus, identifikuoti juose kylančias problemas ir teikia jų sprendimo būdus. Remiantis įvairia informacija, modeliuoja regionų kaitą ir reikšmingumą žmonėms. (C 3.4.)
4. Geografinių tyrimų gebėjimai (D)			
Pasitardamas su mokytoju planuoja tyrimą nukreiptą į žinomos problemos, temos išsprendimą. Išnagrinėja tik atskiras	Pagal pateiktą pavyzdį planuoja tyrimą, nukreiptą į konkrečios problemos, temos išsprendimą. Dalinai išsiaiškina, kas	Patariamai planuoja tyrimą, nukreiptą į konkrečios problemos, temos išsprendimą. Kruopščiai išsiaiškina, kas	D 1.4. Planuoja tyrimą, nukreiptą į naujos problemos, temos išsprendimą. Kruopščiai ir išsamiai

tiriamos problemos ar temos detales ir paaiškina ne pačius svarbiausius neaiškumus bei prieštaravimus. (D 1.1.)	yra žinoma apie tiriamą problema ar temą, bando kelti probleminius klausimus arba hipotezes, neaiškiai dėsto atsakymą. (D 1.2.)	yra žinoma apie tiriamą problema ar temą, kelia probleminius klausimus arba hipotezes, aiškiai išdėsto atsakymą išskleidantį neaiškumus ir prieštaravimus. (D 1.3.)	išsiaiškina, kas yra žinoma apie tiriamą problema ar temą, kelia probleminius klausimus arba hipotezes, aiškiai išdėsto atsakymą išskleidantį neaiškumus ir prieštaravimus.
Padedamas nustato šaltinio tipą (pirminis, antrinis ar tretinis) bei paskirtį, remdamasis tiesiogiai išreikšta informacija, o kai kuriais atvejais – iš gerai žinomo geografinio konteksto. (D 2.1.)	Nustato šaltinio tipą (pirminis, antrinis ar tretinis) bando nurodyti šaltinių reikšmę atliekant konkretų geografinį tyrimą. Padedamas nusako gaunamos informacijos tikslumą atliekamame tyrime. (D 2.2.)	Nustato tipą (pirminis, antrinis ar tretinis) keliais bruožais nurodo šaltinių reikšmę atliekant konkretų geografinį tyrimą. Nusako gaunamos informacijos tikslumą ir patikimumą atliekamame tyrime. (D 2.3.)	Puikiai įvertina pirminių, antrinių ir tretinių šaltinių vaidmenį bei reikšmę atliekant konkretų geografinį tyrimą. Puikiai nusako gaunamos informacijos tikslumą ir patikimumą atliekamame tyrime. (D 2.4.)
Padedamas palygina žinomos informacijos pateikimo formų privalumus ir trūkumus sąsajoje su atliekamu tyrimu. Bando taikyti GIS geografinės informacijos analizavimui. (D 3.1.)	Palygina įprastos informacijos pateikimo formų privalumus ir trūkumus sąsajoje su atliekamu tyrimu. Padedamas naudoja GIS ir įprastas vaizdines technologijas tvarkant / parengiant / susisteminant geografinę informaciją analizavimui. (D 3.2.)	Palygina skirtingos informacijos pateikimo formų privalumus ir trūkumus sąsajoje su atliekamu tyrimu. Naudoja GIS ir įprastas vaizdines technologijas tvarkant / parengiant / susisteminant geografinę informaciją analizavimui. (D 3.3.)	Palygina ir puikiai įvertina skirtingos informacijos pateikimo formų privalumus ir trūkumus sąsajoje su atliekamu tyrimu. Puikiai naudoja GIS ir kitas vaizdines technologijas tvarkant ir paruošiant / parengiant / susisteminant geografinę informaciją analizavimui. (D 3.4.)
Padedamas bando taikyti kiekybinius ir / arba kokybinius metodus geografinėi informacijai paaiškinti. Bando analizuoti geografinę informaciją iš gerai žinomų informacijos šaltinių, tačiau trūksta žinių atlikti užduotį. (D 4.1.)	Naudoja kiekybinius ir / arba kokybinius metodus, tačiau ne visada tinkamus, geografinėi informacijai paaiškinti. Taiko analizę apibendrinant geografinę informaciją iš gerai žinomų informacijos šaltinių. Padedamas taiko geografinius modelius geografinėi informacijai analizuoti. (D 4.2.)	Naudoja kiekybinius ir kokybinius metodus, tačiau ne visada tinkamus, geografinėi informacijai paaiškinti ir modeliuoti. Taiko analizę, lyginimą apibendrinant geografinę informaciją iš įprastų informacijos šaltinių. Taiko geografinius modelius, geografinėi informacijai analizuoti. (D 4.3.)	Naudoja tinkamus kiekybinius ir kokybinius metodus geografinėi informacijai paaiškinti ir modeliuoti. Taiko analizę, lyginimą, vertinimą, apibendrinant geografinę informaciją iš įvairių informacijos šaltinių. Taiko geografinius modelius, teorijas geografinėi informacijai analizuoti, ir interpretuoti. (D 4.4.)
Nurodo tik atskiras tiriamo klausimo detales ir paaiškina ne pačius svarbiausius neaiškumus. Padedamas pademonstruoja gerai žinomus išvadų apibendrinimo ir pristatymo būdus. Padedamas bando kūrybiškai taikyti	Dalinai išsiaiškina, kas yra žinoma apie tiriamą klausimą. Pademonstruoja žinomų išvadų gavimo, apibendrinimo ir pristatymo būdus. Pademonstruoja kūrybiškumą pristatant tyrimo rezultatus. Remiantis tyrimo	Įvertina kaip tyrimo rezultatai atitinka iškeltus tyrimo klausimus, tačiau nepilnai nurodo jų patikimumą. Taiko ir pademonstruoja įprastus išvadų gavimo, apibendrinimo ir pristatymo būdus. Konsultuodamasis kūrybiškai pristato tyrimo	Puikiai įvertina ir pakomentuoja, kaip tyrimo rezultatai atitinka iškeltus tyrimo klausimus, vertinti jų patikimumą. Taiko ir pademonstruoja įvairius išvadų gavimo, apibendrinimo ir pristatymo būdus. Puikiai pademonstruoja

geografijos žinias ir gebėjimus apibendrinant gauto tyrimo rezultatus. (D 5.1.)	rezultatais, bando numatyti naujus tyrimo klausimus. (D 5.2.)	rezultatus, įvardina asmeninę atsakomybę už gautus tyrimo rezultatus. Remiantis tyrimo rezultatais, numatyto naujus tyrimo klausimus. (D 5.3.)	kūrybiškumą ir asmeninę atsakomybę už gautus tyrimo rezultatus. Remiantis tyrimo rezultatais, numatyto naujus tyrimo klausimus, hipotezes. (D 5.3.)
---	---	--	---

31. Pasiekimų lygių požymiai. III-IV gimnazijos klasės:

Pasiekimų lygiai			
Slenkstinis (I)	Patenkinamas (II)	Pagrindinis (III)	Aukštesnysis (IV)
1. Geografinis pažinimas ir orientavimasis (A)			
Taisyklingai, tačiau ne visada tiksliai vartoja geografijos sąvokas, terminus, ir simbolius, atlikdamas įprastas užduotis. Nurodo, kad geografija ir kiti mokslai padeda pažinti ir suprasti gamtos ir visuomenės objektus, procesus, reiškinius bei numatyti procesų, reiškinių pasekmes, rasti problemų sprendimo būdų. Pateikia geografijos mokslo teorijų taikymo praktikoje pavyzdžių. (A1.1.)	Taisyklingai vartoja pagrindines geografijos sąvokas, terminus ir simbolius, atlikdamas užduotis, aiškindamas reiškinius procesus standartinėse situacijose. Paaiškina, kad remiantis geografija ir kitais mokslais galima pažinti mus supantį pasaulį kaip visumą. Įvardija geografijos ir kitų gamtos ir visuomenės mokslų sprendžiamas problemas. Pateikia geografijos mokslo teorijų praktinio taikymo pavyzdžių. (A1.2.)	Paaiškina ir tinkamai vartoja geografijos sąvokas, terminus ir simbolius, aiškindamas reiškinius procesus standartinėse situacijose. Paaiškina, kaip remiantis geografijos ir kitų mokslų žiniomis galima spręsti gamtines ir visuomenines problemas. Analizuoja geografijos mokslo galimybes ir apibūdina ribas sprendžiant įvairias problemas bei priimant sprendimus. Paaiškina sąsajas tarp geografijos mokslo teorijų ir jų praktinio taikymo. Nurodo Lietuvos mokslininkų indėlį į geografijos mokslą. (A1.3.)	Tinkamai vartoja geografijos sąvokas ir terminus, aiškindamas reiškinius procesus nestandartinėse situacijose. Argumentuotai paaiškina, kad remiantis geografijos ir kitų mokslų žiniomis galima spręsti gamtines ir visuomenines problemas. Analizuoja ir kritiškai vertina geografijos mokslo galimybes ir ribas sprendžiant įvairias aktualias lokalias, regionines ir globalines konteksto problemas bei priimant sprendimus. Paaiškina, taiko ir kritiškai vertina geografijos mokslo koncepcijas ir sąvokas. Nurodo Lietuvos mokslininkų indėlį į geografijos mokslą ir vaidmenį visuomenėje. (A1.4.)
Bendrais bruožais nusako objekto geografinę padėtį, nustato horizonto kryptį. Nesudėtinguose kartografiniuose kūriniuose randa pagrindinę informaciją, atpažįsta ir įvardija svarbiausius gamtos ir visuomeninius objektus. Analizuoja objektų geografinę padėtį, išskiria kelis neesminius bruožus. Nurodo geografinės	Orientuojasi lokaliaje, regioninėje ir globalioje geografinėje erdvėje. Nurodo objekto geografinės padėties ypatumus. Įprastuose kartografiniuose kūriniuose atpažįsta ir įvardija svarbiausius gamtos ir visuomeninius objektus, nurodo jų esminius bruožus. Vertina objektų gamtinę, ekonominę, geopolitinę geografinę padėtį, išskiria privalumus ir/arba trūkumus.	Orientuojasi lokaliaje, regioninėje ir globalioje geografinėje erdvėje. Įprastuose kartografiniuose kūriniuose bendrais bruožais apibūdina gamtos ir visuomeninius objektus, įvertina objekto(ų) geografinę padėtį ir nurodo jos privalumus ir trūkumus arba panašumus ir skirtumus. Vertina objektų gamtinę, ekonominę, geopolitinę geografinę padėtį, argumentuotai išskiria privalumus ir trūkumus.	Orientuojasi lokaliaje, regioninėje, globalioje geografinėje erdvėje, sieja jas tarpusavyje. Vertina objekto (-ų) geografinės padėties įtaką gamtiniams ir visuomeniniams reiškiniams ir procesams. Neįprastuose kartografiniuose kūriniuose apibūdina gamtos ir visuomeninius objektus, argumentuotai vertina objekto(ų) geografinę padėtį ir nurodo jos privalumus ir trūkumus bei panašumus ir skirtumus.

informacinės sistemos (GIS) funkcijas (mastelio keitimas ir parinkimas, žemėlapių pagrindo keitimas ir parinkimas) ir paskirtį. (A2.1.)	Nurodo, kaip galima skaityti skaitmeninį žemėlapi, moka naudotis pagrindinėmis funkcijomis. (A2.2.)	Naudojantis pagrindinėmis skaitmeninio žemėlapi funkcijomis analizuoja geografinę informaciją. (A2.3.)	Analizuojant geografinę informaciją, nustato jos priklausomybę įvairioms GIS dalims (duomenų rinkimas, apdorojimas ir rezultatų pateikimas). (A2.4.)
2. Geografinių procesų ir reiškinių analizė (B)			
Įvardija gerai žinomus gamtinius reiškinius ir procesus, nurodo jų esminius bruožus. Rašytiniuose, grafiniuose ir kartografiniuose šaltiniuose randa tiesiogiai išreikštą informaciją apie gamtinius objektus, reiškinius, procesus. Įvardina ar/arba randa informacijos šaltinyje problemą (-as), susijusią su gamtiniais procesais, pasiūlo 1–2 problemos sprendimo būdus. (B1.1.)	Bendrais bruožais apibūdina gamtinius reiškinius, procesus, nurodo jų kilimo priežastis ir galimas pasekmes. Nesudėtingo konteksto rašytiniuose, grafiniuose, ar kartografiniuose šaltiniuose randa ir lygina gamtinius objektus, reiškinius, procesus, nustato panašumus ir skirtumus. Randa ir įvardina informacijos šaltinyje problemas, susijusias su Lietuvos ir Europos gamtiniais procesais, pasiūlo problemų sprendimo būdus. Sukuria trumpą rišlų tekstą. (B1.2.)	Apibūdina gamtinius reiškinius, procesus ir dėsningumus, nurodo jų bendriausius bruožus, atsiradimo priežastis, pasekmes ir įvardina pasireiškimo teritorijas. Analizuoja pateiktą šaltinio informaciją (tiesioginę arba netiesioginę), paaiškina pavaizduotų ar aprašytų gamtos objektų, reiškinių, procesų priežastis bei pasekmes. Analizuoja dabartiniame pasaulyje vykstančių gamtinių procesų pokyčius, pateikia išvadas. Paaiškina problemas, susijusias su Lietuvos ir pasaulio gamtiniais procesais, pasiūlo veiksmingus problemų sprendimo būdus, sieja Lietuvos problemas su pasaulinėmis tendencijomis. Sukuria rišlų struktūruotą tekstą ir suformuluotus teiginius pagrindžia svariais argumentais. (B1.3.)	Išsamiai apibūdina gamtinius reiškinius ir procesus, nurodo jų kilmės priežastis ir galimas pasekmes (dėsningumus), įvardina pasireiškimo teritorijas. Įvertina reiškinių, procesų ir dėsningumų tarpusavio ryšius ar priklausomybę nuo žmogaus veiklos. Analizuodami pateiktą šaltinio informaciją (tiesioginę arba netiesioginę), apibendrina gamtinių procesų pokyčius bei vertina gamtos ir visuomenės tarpusavio ryšių priklausomybę, formuluoja duomenimis grįstas išvadas ir jas iliustruoja pavyzdžiais. Analizuoja ir kritiškai vertina dabartiniame pasaulyje vykstančių gamtinių procesų pokyčius, problemines situacijas, pasiūlo tinkamus spręsti sprendimo būdus, atsižvelgiant iš įvairias perspektyvas (asmenines, lokalias, regionines, globalias). Sukuria išsamų rišlų struktūruotą tekstą, paremta darnaus vystymosi nuostatomis, kuri yra grindžiama atsakingu asmens požiūriu į aplinkos apsaugą. (B1.4.)
Įvardija visuomeninius reiškinius ir procesus, nurodo jų esminius bruožus. Rašytiniuose, grafiniuose ir kartografiniuose šaltiniuose randa tiesiogiai išreikštą informaciją apie visuomenės specifinius erdvinės organizacijos struktūros bruožus,	Bendrais bruožais apibūdina visuomeninius reiškinius, procesus, nurodo jų priežastis ir pasekmes. Nesudėtingo konteksto rašytiniuose, grafiniuose, ar kartografiniuose šaltiniuose lygina visuomenės specifinius erdvinės organizacijos struktūros bruožus,	Paaiškina visuomeninius reiškinius, procesus ir dėsningumus, nurodo jų bruožus, priežastis, pasekmes ir pasireiškimo teritorijas. Analizuoja pateiktą šaltinio informaciją (tiesioginę arba netiesioginę), paaiškina pavaizduotų ar aprašytų visuomenės specifinius erdvinės organizacijos struktūros bruožus, nurodo visuomenėje vykstančius	Paaiškina visuomeninių reiškinių ir procesų tarpusavio ryšius ar priklausomybę nuo gamtinių reiškinių ir procesų, nurodo pasireiškimo teritorijas. Analizuoja pateiktą šaltinio informaciją (nežinomas kontekstas) ir nutodo visuomenės specifinius erdvinės organizacijos struktūros bruožus, įvardina ir apibūdina visuomenėje vykstančius reiškinius ir

<p>įvardina visuomenėje vykstančius reiškinius ir procesus, jų priežastis ir pasekmes (dėsningumas). Įvardina informacijos šaltinyje rastą problemą (-as), susijusią su Lietuvos ir Europos visuomeniniais procesais, pasiūlo 1–2 problemos sprendimo būdus. (B2.1.)</p>	<p>nurodo visuomenėje vykstančius reiškinius ir procesus, paaiškina jų atsiradimo priežastis ir nurodo pasekmes (dėsningumas). Įvardina problemas, susijusias su Lietuvos ir Europos visuomeniniais procesais, pasiūlo problemų sprendimo būdus. Sukuria trumpą rišlų tekstą. (B2.2.)</p>	<p>reiškinius ir procesus, paaiškina jų atsiradimo priežastis ir nurodo pasekmes (dėsningumas). Nurodo (ar randa informacijos šaltinyje) ir paaiškina problemas, susijusias su Lietuvos ir pasaulio visuomeniniais procesais, pasiūlo veiksmingus problemų sprendimo būdus, sieja Lietuvos problemas su pasaulinėmis tendencijomis. Sukuria rišlų struktūruotą tekstą ir suformuluotus teiginius pagrindžia svariais argumentais. (B2.2.)</p>	<p>procesus, paaiškina jų atsiradimo priežastis ir nurodo pasekmes (dėsningumas), formuluoja duomenimis grįstas išvadas ir jas iliustruoja pavyzdžiais. Analizuoja ir kritiškai vertina dabartiniame pasaulyje vykstančius visuomeninių procesų pokyčius, probleminėms situacijoms spręsti pasiūlo sprendimo būdus, atsižvelgiant iš įvairių perspektyvų (asmeninės, lokalsios, nacionalinės, globalios). Sukuria išsamų rišlų struktūruotą tekstą, paremta darnaus vystymosi nuostatomis, atsakingu asmens požiūriu į Lietuvos ir pasaulio ekonominę ir socialinę raidą. (B2.4.)</p>
<p>3. Globalių iššūkių žmonijai analizė (C)</p>			
<p>Nurodo darnaus vystymosi reikšmę aplinkosaugai. Aptaria aplinkos ir išteklių apsaugos būdus ir jų pritaikymą konkrečioje situacijoje. Pasiūlius įsitraukia į bendruomenės veiklą (savanorystė). (C1.1.)</p>	<p>Įvardija darnų vystymąsi kaip visumą priemonių užtikrinančių žmonių gerovę dabar ir ateityje. Aptaria aplinkos ir išteklių apsaugos būdus ir jų pritaikymą konkrečioje situacijoje. Pasiūlius įsitraukia į bendruomenės veiklą (savanorystė), taip pat organizuojamus nacionalinius projektus, akcijas ir kitas veiklas. (C1.2.)</p>	<p>Apibūdina darnų vystymąsi kaip priemonių užtikrinančių žmonių gerovę dabar ir ateityje visumą. Vertina vietinės bendruomenės, Lietuvos ir atskirų regionų gyventojų gyvenimo sąlygų gerinimo būdus, atsižvelgdamas į socialinį, ekonominį, aplinkosauginį aspektus išsako savo nuomonę. Siūlo aplinkos ir išteklių apsaugos būdų, aptaria jų pritaikymo galimybes. Aktyviai įsitraukia į bendruomenės veiklą (savanorystė), organizuojamus nacionalinius projektus, akcijas ir kitas veiklas, siūlo naujų veiklų. (C1.3.)</p>	<p>Apibūdina darnų vystymąsi kaip priemonių užtikrinančių žmonių gerovę dabar ir ateityje visumą. Vertina vietinės bendruomenės, Lietuvos, atskirų regionų ir pasaulio gyventojų gyvenimo sąlygų gerinimo būdus, atsižvelgdamas į socialinį, ekonominį, aplinkosauginį aspektus pagrįsdamas savo nuomonę. Aktyviai įsitraukia į bendruomenės veiklą (savanorystė), organizuojamus nacionalinius, tarptautinius projektus, akcijas ir kitas veiklas. Siūlo aplinkos ir išteklių apsaugos būdus, nagrinėja jų pritaikymo galimybes. (C1.4.)</p>
<p>Nurodo gerai žinomus gamtinius ir visuomeninius reiškinius, procesus, vykstančius atskiruose valstybėse ir regionuose. Analizuoja gamtinius, ekonominius, politinius, socialinius, kultūrinius globalizacijos /</p>	<p>Nurodo gerai žinomus gamtinius ir visuomeninius reiškinius, procesus, vykstančius atskiruose valstybėse, regionuose ir žemynuose. Analizuoja ir vertina gamtinius, ekonominius, politinius, socialinius, kultūrinius globalizacijos / glocalizacijos procesų</p>	<p>Analizuoja ir lygina gamtinius ir visuomeninius reiškinius, procesus, vykstančius atskiruose valstybėse, regionuose ir žemynuose. Analizuoja ir vertina gamtinius, ekonominius, politinius, socialinius, kultūrinius globalizacijos / glocalizacijos procesų padarinius ir nurodo</p>	<p>Analizuoja ir lygina gamtinius ir visuomeninius reiškinius, procesus, vykstančius atskiruose valstybėse, regionuose ir žemynuose, modeliuoja realiojo pasaulio erdvinius duomenis. Analizuoja ir kritiškai vertinta gamtinius, ekonominius, politinius, socialinius, kultūrinius</p>

<p>glokalizacijos procesų padarinius ir nurodo poveikį valstybėms, regionams. Atsakydamas į klausimus paaiškina švietimo svarbą sprendžiant globalines problemas. (C2.1.)</p>	<p>padarinius ir nurodo poveikį valstybėms, regionams. Nurodo švietimo svarbą sprendžiant globalines problemas. (C2.2.)</p>	<p>poveikį valstybėms, regionams, tautoms ir bendruomenėms. Nurodo ir paaiškina švietimo svarbą sprendžiant globalines problemas. (C2.3.)</p>	<p>globalizacijos / glokalizacijos procesų padarinius ir nurodo poveikį valstybėms, regionams, tautoms, bendruomenėms ir asmenims. Argumentuotai paaiškina švietimo svarbą sprendžiant globalines problemas. (C2.4.)</p>
<p>4. Geografiniai tyrimai (D)</p>			
<p>Paaiškina, kas yra stebėjimus ir tyrimus, įvardija geografinės erdvės pažinimo būdus ir metodus, nurodo jų skirtumus ir tyrimo etapus. Pagal pateiktą pavyzdį planuoja tyrimą nukreiptą į žinomos problemos, temos išsprendimą. Įvardija priemones, reikalingas geografijos tyrimui atlikti bei nustato jų rodmenis. Sutartiniu ženklų pažymi objekto, reiškinio ar proceso vietą. Atlieka nesudėtingus skaičiavimus (vidurkio, procentų ir kt.) ir matavimus (atstumų, aukščio ir kt.). Analizuodami nesudėtingus skaitmeninius žemėlapius ir kitus rašytinius bei kartografinius šaltinius, identifikuoja informaciją apie gamtinį ar visuomeninį objektą. Atliekant tyrimą naudojasi GIS, kuria skaitmeninį žemėlapi: parenka žemėlapio pagrindą, atrenka informaciją, kuria duomenų sluoksnius. (D1.1.)</p>	<p>Paaiškina, kas yra stebėjimus ir tyrimus, palygina geografinės erdvės pažinimo būdus ir metodus, nurodo kada jie taikomi, įvardija tyrimo etapų seką. Nurodo tyrimo seką ar su juo susijusias procedūras. Susieja tyrimą su gamtiniu ar visuomeniniu reiškiniu, procesu. Naudojantis pateiktais duomenimis ar šaltiniais pavaizduoja geografinio objekto, reiškinio bei proceso kaitą/kitimą. Atlieka įvairaus sudėtingumo skaičiavimus ir matavimus, juos palygina. Analizuodami skaitmeninius žemėlapius ir kitus rašytinius bei kartografinius šaltinius, nagrinėja vykstančius gamtinius ir visuomeninius reiškinius ir procesus, išrenka ir apibendrina esminę informaciją. Atliekant tyrimą naudojasi GIS informaciją, kuria skaitmeninį žemėlapi: parenka žemėlapio pagrindą, atrenka, kaupia informaciją, kuria duomenų sluoksnius. (D1.2.)</p>	<p>Paaiškina, kas yra stebėjimus ir tyrimus, apibūdina ir palygina geografinės erdvės pažinimo būdus ir metodus, nurodo jų taikymo galimybes, įvardija tyrimo etapų seką. Remiantis tyrimų duomenimis formuluoja probleminį klausimą, priima geografinėmis žiniomis pagrįstus sprendimus. Naudojantis pateiktais duomenimis ar šaltiniais pavaizduoja geografinių objektų, reiškinių ir procesų tarpusavio ryšius. Atlieka įvairaus sudėtingumo skaičiavimus ir matavimus, pagal gautus skaičiavimų ir matavimų rezultatus formuluoja pagrįstas išvadas. Nagrinėdami įvairius skaitmeninius žemėlapius ir kitus rašytinius bei kartografinius šaltinius atrenka, analizuoja, sistemina geografinę informaciją, modeliuoja nesudėtingas situacijas. Atliekant tyrimą naudoja GIS informaciją, kuria skaitmeninį žemėlapi: parenka žemėlapio pagrindą, atrenka, kaupia ir grupuoja informaciją, kuria duomenų sluoksnius. Naudoja GIS sutartinius ženklus, įkelia į skaitmeninį žemėlapi vaizdinę medžiagą, kuria skaitmeninius žemėlapius ir juos paruošia publikavimui. (D1.3.)</p>	<p>Paaiškina, kas yra stebėjimus ir tyrimus, apibūdina ir palygina skirtingus geografinės erdvės pažinimo būdus ir metodus, nurodo jų taikymo galimybes, pagrindžia kiekvieno etapo paskirtį ir nuoseklus tyrimo atlikimo svarbą. Paaiškina tyrimo rezultatus ir iš gautų duomenų formuluoja įrodymais pagrįstas išvadas. Remiantis tyrimų rezultatais analizuoja problemą, nurodo galimus jos sprendimo būdus. Naudojantis pateiktais duomenimis ar šaltiniais pavaizduoja geografinių objektų, reiškinių ir procesų tarpusavio ryšius ir priklausomybę. Atlieka įvairaus sudėtingumo skaičiavimus ir matavimus, pagal gautus skaičiavimų ir matavimų rezultatus formuluoja pagrįstas išvadas ir prognozes, nurodo kaip duomenys galėtų pasikeisti tam tikromis sąlygomis. Formuluoja įrodymais pagrįstus paaiškinimus bei argumentus. Sieja skirtingų tyrimų rezultatus bei juos kritiškai vertina iškeltai hipotezei patvirtinti arba paneigti. Atliekant tyrimą naudoja GIS šaltinius, taip pat kitų naujausių informacinių technologijų informaciją. Naudoja GIS sutartinius ženklus ir kuria savo, įkelia į skaitmeninį žemėlapi vaizdinę medžiagą, įveda papildomą informaciją apie objektą, kuria skaitmeninius žemėlapius ir juos paruošia</p>

			<p>publikavimui. (D1.4.)</p>
<p>Atlikęs tiriamąjį darbą, padaro kelias, paprasčiausias, neišsamias išvadas. Pasitardamas patikrina, ar pasitvirtino hipotezė; paaiškina, kokie rezultatai rodo, kad hipotezė pasitvirtino, arba kodėl hipotezė nepasitvirtino. Pateikia atskirų tyrimo dalių aprašymus. Gautus duomenis pateikia vienu iš būdų: lentelėmis, diagramomis, grafikais, schemomis. Aptaria atliktą tyrimą, nurodydamas, kas pavyko ar nepavyko, ką būtų galima daryti</p>	<p>Atlikęs tiriamąjį darbą, formuluoja paprasčiausias išvadas. Nurodo, kurie rezultatai patvirtina hipotezę arba kodėl hipotezė nepasitvirtino. Pateikia tyrimo ataskaitą. Gautus duomenis pateikia lentelėmis, diagramomis, grafikais, schemomis. Vertina atliktą tiriamąją veiklą ir siūlo jos tobulinimo būdų. (D2.2.)</p>	<p>Atlikęs tyrimą formuluoja gautais rezultatais pagrįstas išvadas. Įvardija rezultatus, kurie rodo, kad hipotezė pasitvirtino arba nepasitvirtino ir paaiškina kodėl. Formuluoja išvadas ir prognozuoja bei nurodo, kas sekėsi ir kas nepavyko. Pateikia tyrimo ataskaitą. Gautus duomenis analizuoja ir tikslingai pasitelkia skaitmenines technologijas. Duomenis pateikia susistemintų duomenų lentelėmis, diagramomis, grafikais, schemomis, kartoschemomis ar kitais pasirinktais būdais. Vertina atliktą tiriamąją veiklą, siūlo jos tobulinimo</p>	<p>Atlikęs tyrimą formuluoja gautais rezultatais pagrįstas, išsamias išvadas. Patikrina, ar pasitvirtino hipotezė, įvardija rezultatus, kurie rodo, kad hipotezė pasitvirtino arba nepasitvirtino ir paaiškina kodėl. Atlikę darbą, padaro tikslines išvadas, nurodo, kas sekėsi ir kas nepavyko, geba pateikti racionalų sprendimo būdą problemoms spręsti. Pateikia išsamią tyrimo ataskaitą. Atsirenka reikiamus išvada daryti duomenis ir pagrindžia pasirinkimą. Duomenims analizuoti ir pateikti tikslingai pasitelkia skaitmenines technologijas. Duomenis pateikia susistemintų duomenų</p>

kitaip. (D2.1.)		būdų, numato galimą plėtotę ir rezultatų pritaikymą. (D2.3.)	lentelėmis ir diagramomis, grafikais, schemomis, kartoschemimis, infografiku ar kitais tinkamais būdais. Apmąsto atliktas veiklas, numato tyrimo tobulinimo galimybes atsižvelgiant į rezultatų patikimumo didinimą, siūlo tyrimo plėtotės ir rezultatų pritaikymo galimybes. (D2.4.)
-----------------	--	--	---
